

JÓÁÁÁ

Jóáa Jetsóodítyú cáátúnuháámì

Míamúnáájpidívú Píívyéébe ípívyeevéne

¹ Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ipívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe.

² Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné íhdéene íjcyaińéi íjcyátúnaáaca. ³ Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa íiná

iiye ípívyéévetúne. ⁴ Áánéllii dííbyedi íjcyáné múijyú dsíjívéityúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju

dííbyedi pámeere míamúnaa téene tájpi íjcyáiyóne.

⁵ Aane peetédu néene muurá bóhówaúcunú ííńújí hal-lúrí míamúnaa teene wáájácútumé éhne múúne cúúvét-sii íjcyadu néemedívu. Aame tsá píívyetétú teene ííhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóááa' némeííbye. Áábekéhjáa Píívyéébe pícyóó Jetsocríjtó uwááboju peetédu néene

dibye míamúnáake iúúbálle ditye icyáhcújtsoki.

⁸ Áronáacáa tsá diibye Jóáa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyé uubálle múnáajpíyé dííbye.

⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevúu míamúnáake iwáájácútso tsaabe ííńújívu.

¹⁰ Aamée míamúnaa ííńújiri íjcyame diibye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá wáájácútúne. ¹¹ Aabée imúnáállii

tsááróóbeke tsá ditye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Áronáacáa íjcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke

cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsíime.

¹³ Áronáa tsá ñne míamúnaa metsíímávahíjcyádú meke dibye tsíímávatúne. Muurá ihdyu meke dibye ímíbajchómé méijcyá díbyej tsííme.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne méjpiine úlléeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámitsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávéebedítýú tsojtsó múnáajpi Jóáa néehíi:

—Áánúdityu éhne ámúhakye ó nehíjcyá táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyaiñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyaaabe ípívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné íhdéjuco.

¹⁶ Áábej téeveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri méénuube ítyaúhbaru téénetu míamúnaa iwáájácu muhdú díbyema íjcyáiýóne. Áánetúu Jetsocríjtoj téeveri meke iwáýúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí díbyeke. Aabée múúhakye waajácutsó díbyedívu. Ehdúu Jóáa Jetsodítýú néehíi.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóáa bóhówajtsóne

(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹ Téijyúhjáa avyéjujte Jerotsaréetu wallóo llúuvájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóáa éllevu ditye idílo díbyeke muubá dibye íjcyane. ²⁰ Áánélliihyée úúbáleebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹ Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpii u íjcyáabej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíne néémeé:

—Áánéllii diibyējuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá diibye o íjcyatúne.

²² Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhakye duubálle muubá u íjcyane.

²³ Áánélliihyée botsii Jóaa néehii:

—Oo muurá éhne íínéubará píívyétúné iinújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiiyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumíivaki.” Ehdúhjáa o úwááboíñé muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

²⁴⁻²⁵ Ehdúu dibye néénéllii diitye eenée paritséomú dííbye éllevu wálloome néé dííbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejííva, pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eriáuba u íjcyáábejíívari?

²⁶⁻²⁷ Áánélliihyée Jóaa néehii:

—Muurá ihdyu ímiáané nújpacýori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámúhama íjcyáróóbeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cámaáveé éhniíñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácóriúccútyuróne.

²⁸ Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnejcuvu diibye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóó obééjádú néébeé

²⁹ Áané tsijcyóóǰǰi diibye tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó dífbye éllevu péébeke iájtyúmíne nééhií:

—Éje ámuúhaj, áánu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóó dibye míamúnáá imítyuháané ímíbájchoki. ³⁰ Áánúdityúu muurá éhne ámuúhake ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyée o íjcyátúné íhdéjucó ícyahíjcyaaabe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácutú diibyéjucó meítsohíjcyaaabe dibye íjcyane. Aanée ihdyu ímiááné dífbye íhde ó tsótsohíjcyá mee íjraémudítýú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Téhdurée dífbyeke o tsójtsóijyu ó ájtyumí Píívyéébé Apííchó íjuuúdu cáámetu dífbyedívú nítyene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájácutýuró diibyéjucó meítsohíjcyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíjcyáiñévú oke pícyoobe oke nééhií: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjitu Táapííchó nítyene u ájtyúmínetu ú waajácuú diibyéjucó míamúnáá pañévú Táapííchó pícyóóiiibye íjcyane.” ³⁴ Ahdújucóo ímiááné dífbyeke o tsójtsóijyu o ájtyumíne. Áanéllii o néé diibyéjucó Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóááa.

Jetsóó úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵ Áané tsijcyóóǰǰi tétsihyíyé muhtsi imámyemútsima dibye íjcyánáa téeneri Jetsóó tsiíñe pajtyéhi.

³⁶ Áanélliihyée tsiíñe neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wáalloóbe.

³⁷ Ehdúu Jóáa dífbyedítýú néénéllii muhtsi dífbyemáyéjucó mepééneé. ³⁸ Áanáacáa idyéjú révoucunúúbé múhtsikye néehíí:

—¿Íná ámuhtsi ménehcóhi?

Áanélliihyée muhtsi menéehíí:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹ Áanélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óoma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhtsi cúvéhréjucó néénáa dífbyema mepéémutsi téhullévú méííjyunúhi.

⁴⁰ Muhtsíi Jóáadityu Jetsóomáyéjucó mepééne Tsimóo Péédoró nahbe Aderéema. ⁴¹ Aanée diibye Aderée íñahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhtsi máájtyumíjucóo Críjto míamúnáake pájtyetétsóobeke.

⁴² Ehdúu íñéene tsajtyéébé dífbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áronáa téhdure dimyémé íjcyáa Péédoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóo újcune

⁴³ Áané tsijcyóójíi Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa íñújivu. Aabée téhullévú péébe Betsáida múnáajpi Perípeke íájtyúmííbeke néehíí:

—Muúbe ookéréjucó duráávye.

⁴⁴ Téhdurée diityétsi Aderéema Péédorómútsi técoomí múnáajtétsi. ⁴⁵ Áijyúree idyé diibye Perípe Natanaée éllevu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóo éhnehjáa Píívyéébé ihjúu uubálle múnáajpi Moitséeúvú dífbyé

taúhbaru icyáátúnuhíjcyáhaamíjtu díbyedítýú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehji Píívyéébé ihjýú uubáalle múnaa caatúnú díbyedítýu. Aabe Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaaabe Jotsée hajchi.

⁴⁶ Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénelii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréri ijcyámé tsaate ímiááme?

Áánélliihyéhjáa Perípe néehíi:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi díbyeke.

⁴⁷ Aamútsi péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóó iájtyúmíne néehíi:

—Áánújuco páñétúejpi ijraéemuube ímiáábé íjcyaaabe.

⁴⁸ Áánélliihyée Natanaée néé díbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóó néehíi:

—Muaráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdéjuco uke o ájtyumíne higyéeráhé déjúcori u íjcyáábeke.

⁴⁹ Áánélliihyée Natanaée néehíi:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha ijraéémú avyējuube u íjcyaaabe.

⁵⁰ Áánélliihyée neebe díbyeke:

—Higyéeráhé déjúcoríne u íjcyane uke o nééneliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úllévenútsoínej.

⁵¹ Ehdúu inétsihdyu neebe díbyeke:

—Muará ímiááne ámúhakye o néé Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébe élleву cáámetu níjkyéji múnaa iníityéne tsiíne nériívyémeke ámuha maájtyúmííne. Ehdúu Jetsóó néehíi.

2

Canáa cóomiyi taabává wañéhji íjcyane

¹ Ááné boonée 3 coojívatu Gariréa iñújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábaváné wañéhji meenú técoomívu. Áánévuhjáa Jetsóoj tsiijúké ditye míñútsolle tétsihyi.

² Áhdurée Jetsóoke míñútsómé muuha ímamyémuma.

³ Áijyúu teene wañéhji ádo bínojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsiiju néehíi:

—Éje, tsúuca bínojpácýó diityédívu óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe dílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú íívane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá ñná o méénúíñe éévé úújetétúne.

⁵ Ááróneríi íícúvétulle tétsíi wákimyéi múnáake néehíi:

—Ámúhakeyе díbye néhdu méméénuco.

⁶ Áijyúu íjcyáné tétsihyi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñé lliiyíhyóóné téhóji pañévuu tamúnaa íímíbájchoméíñé nujpácýóóné pícyohíjcyahóhji.

⁷ Áánáacáa tsúuca neebe tétsíi wákimyéi múnáake:

—Cána eene líiyihyóóné nújpatýu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcúne bañéjuúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu nújpacýoo íjcyaróné bínojpacýóvú díbye ípívyéévétsojpacýo. Aanée tsá díbye wáájacutú kiátú ditye téjpacýo újcune. Apáámýéree tétsíi wákimyéi múnáa waajacú ípyée iñújpáñújénéllíihye. ¹⁰ Aanée bañéjuube wañéhji múnáajpikye ipíúváne néehíi:

—¿Acáne, muube, muhdú íívane ímíajpácýóhacáne íjcyánáa peiyé átérééjpacýotu meke ú íjchóhi? Áánerá

múúne tujkénú ímiájpácýó meíjchone óuuvédú botsíi ihdícyájpácýotúrējuco meíjchone. Ehdúu neebe íbañēju-ube wañéhji múnáájpiíkye.

¹¹ Ehdúu Jetsóó méénúráítyuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóómí Canáavu. Ááneríi waajácútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujsó ímiááné diibyējuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Ááné pájtyétavúu Capenaóovu muha dílbyema mepéémema téhdure pééme tsíjjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha méíjcyáhi.

Duurúvájá pañétú nahjíhe múnáake Jetsóó íjchívyet-sóne

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pájtyeté wañéhjí llééváiñéllii muha mepéé dílbyema Jerotsaréevu. ¹⁴ Áíjyúu duurúvájá pañévú míamúnaa nahjíhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsijtye dsíídsike cápáyóócatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájucu. Dsíídsikée cápáyóócatsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwááné wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neebe:

—ÍMéíjchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿Íveekí Táácááni ja ámuha méípívyejtsó nahjíhejavuréjuco?

¹⁷ Ehdúu díbye néénetu muha méítsaavé Píívyéébé waajácúháámitu tene tsátsíhdyu nééneé: “Díhja o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Ááné boonétúu tsaate néé dílbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúrái-tyuróné meenu muha mewáájácu múihtsúturí u íjcyabe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánélliihyée neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhcó 3 coojívaturé tsiíñe o pánéévétsoki.

²⁰ Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsoítyuróne.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóó ihjyúvá dífbyeke ditye dsíjívétsoíñéré iñeéiyóne. Íjpíiyée meménuube durúvájávu. ²² Ehdúu díbye nééne muha méítsaavé ıdsíjívétsihdyu díbye bóhíıcoóca. Áijyúu muha mécáhcujtsó ehdúhjáa dífbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu cáátúnúmeíñé ímiáánéjuco díbye múúhakyé néhijcyáne.

Míamúnáa íjtsaméi tsá Jetsóó túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeri pajtyété wañéhjí pañe méénúráityúronéhjí méénúnetu mítyame cáhcujtsó ímiááné diibyéjuco Críjto íjcyane. ²⁴ Áronáacáa waajácuube ímiááneturé dífbyeke ditye cáhcújtsotúné diityé íjtsaméi ityúhúúllétúnéllíihye. ²⁵ Tsáháa múha dífbyeke muhdú míamúnáa íjtsámeíñé úúbálléityuróne.

3

Jetsóoma Nicodéémó íhjyuváne

¹ Íjcyabée tsaapi paritséómuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyabée. ² Aabée tsápejco Jetsóó éllevu itsááne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha méwaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloóne. Aabe úúma íjcyánéllii muurá ú méénuhíjcyá méénúráítyúronéhjí múha méénúítyuróne.

³ Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Ímíáánéturé uke o néé béhnétu u tsíímávámeítyúhahjčíí tsá Píívyéébé avyéjúejpi u íjcyáítyúne.

⁴ Áánélliihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaaabe tsiíne méétsííjú ííbúwá pañévu méúcáávéiyá dille meke ítsíímáva bíwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Ímíááne uke o néé Píívyéébé Apííchoj tééveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítyúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyáítyúne. ⁶ Muurá míamúnaa tsíímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó íjtsaméi cápáyoácómé tenejcúriyéjuco íjtsaméíne. ⁷ Ahdícyane tsájuréévedí tsiíne metsíímáváméíne uke o nééneri. ⁸ Muurá íne uke o nééne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáajácútú kiátú kíjyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apííchó maájtyúmíturóné meke ímíbjachóhi.

⁹ Áánélliihyée Nicodéémó nééhií:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraémú uwááboobe u íjcyaaabe tsá u wáajácútú uke o nééneé? ¹¹ Muurá ímíááne o ájtyumíne ímí o wáajacúné íne ámúhake ó úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹² Muurá ííñújiri íjcyánéhjitu ámúhake ó úwáábohíjcyá ámuha

ímíñeúvú mewáájácúroki. Áronáa íllure ámuhákye túhút-sohíjcyáne. Aanéjii awáá muhdú ámuha méwaaajúcuú Píívyéébé icyánéjcutu ámuháma o íhjuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú dibye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe téhullé múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa íñnéubará píívyétúné íñújiri íjcyácooca Moitséeúvú picyóó úmehéí nájcautu íñnimeké úwááñeityu íñíjcyóóbeke páñétúejpi íhdome dííbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí iújcuki.

Míamúnáake mítyane Píívyéébe wájyune

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mítyane míamúnáake iwájyúnéllii ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóó íñújívú dibye idsíjíve diityé wájyuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí iújcuki. ¹⁷ Tsáháa Píívyéébe oke wállootú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wálloobe tajtyééveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸ Aane oke Píívyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallurí tsá íná íjcyatúne. Áánetu apáábyéré dííbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráííbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíñe peetéduu o néébe íñújívú o tsááne cáhcújtsótúme ímityúné méénuhíjcyámeke. ²⁰ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímiáájuvu diityéké o wáájácútsóyónááaca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ipííhine diityé imítýú o bóhówajcároné ímíllétúnema. ²¹ Áánetu

ihdyu ímí ijcyane ímilléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácu ímiááne Píívyéébe ímillédú ditye ijcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó ijcyatúné tsiñe nééneé

²² Ehdúu Jetsóó nééneé boonétú muha mepéé Jodéa iinújivu. Áhullée muha meijcyánaa díbye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsómeihijcyáne. ²³ Ááne tujkéverihjyáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóáa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómij píihírí ijcyácóomi. Áábedívúhjáa míamúnaa píhcyáávémedítú dífbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsóhíjcyaaabe tétsihdyu ijcyáhityu. ²⁴ Téijyúu tsáhái dífbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsáijyu dífbyé mamyémudítú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímijpyeteneri.

²⁶ Áánaacáhjáa diibye Jóáake ímamyémú néehíi:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáa ehnéjcuri maájtyúmííbedítú múúhakyé u úúbállehíjcyaaabéha téhdure tsótsóhíjcyáabe éllevu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píívyéébe dífbyeke pícyóóné wákimyéijyuco díbye méénune. ²⁸ Áánetúu oke pícyoobe dífbyé ihde míamúnáake o uwáábohíjcyaki. Áanélliihyée muurá ámúhakyé ó nehíjcyá Críjto o ijcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabává wañéhjí pañe diibye taabáva múnáajpi méwama ííne ímíjyáú ijcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe ijcyáneri. ³⁰ Diibye ihdyu táehníñevu ávyéjúúteéhi. Áánetu ihdyu ídáátsoobéré ó ijcyáhi.

Píívyéébedítú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píívyéébedítýú díbye tsáánéllii tsá múha dííbyé ihtsútuvu úújetétúne. Áánetu ihdyu íjjejpíyé o íjcyánéllii ó ihjýúvahíjcyá míámúnaa ihjyuvádúre. ³² Áánetu ihdyu díibye Píívyéébeke iwáájácúnéllii dííbyé uwááboju míámúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsohíjcyatúne. ³³ Áronáa íjcyámé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ímiáané dííbyé ihjyu álliu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wálloobe úúbálléhíjcyá dííbyé uwááboju dííbyé pañe Íapííchó íjcyánéllííhye. ³⁵ Aabée díibye Íllíkye iwájyúnéllii dííbyé hójtsí pañévú íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. ³⁶ Aabe Píívyéébé Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ícúbahrámé tsá téene bóhí újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóáaá.

4

Tsamáariá múnáállema Jetsóó ihjyuváne

¹ Aanée díibye Jóáa ehnííñevu Jetsóoke míámúnaa úráavyehíjcyámedítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhíjcyáhi. ² Áronáacáa ihdyu tsá díbye páñetu tsótsóhíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúúca parítséomú waajácúhi. ³ Áánetúu muha méoomí Jodéa íiñújitu biwáhullévúre Gariréa íiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáariá íiñújitu mepájtyeme méúújeté téené íiñújiri íjcyacóomí Tsicáa úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyíi núpahyéjú 'Jacóóbó núpahyéju' némeíhyéjú úniúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téijyúu tsúúca cójijpñinéélléjuco meé. ⁷⁻⁸ Áánáacáa muha

mepéé técoomívú majchó áhdovu. Áané hallúríhjáa teene Tsamááriá múnáalle téhejútú núpáñúvállékévaa Jetsóó néehíí:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áánélliihyévaa neéle:

—¿Aca muhdú íivane oke núpacyo ú táúmeí Tsamááriá múnáalle o íjcyáalleke jodíómuube u íjcyaaábe? Muurá jodíómú tsá íhjúvatú Tsamááriá múnáama.

¹⁰ Áánélliihyévaa neebe dílleke:

—Muurá Píivyéebema múhtsikye u wáájacuca téhdure oke ú táúmeíyá piáábó íñe uke núpacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nupácýovu.

¹¹ Áánélliihyévaa neelle dífbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nupácýovu wáabyáúúbamáyé u íjcyaaábejjívari? ¹² Muurá íñe núpahyéjú pañéwu méíhdé múnáajpíi Jacóóboúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema iádóhéjutu téhdure ijyéémuke íchohíjcyaaábe. Aane ¿aca dífbyeúvú ehniíñevu uú?

¹³ Áánélliihyévaa neébe:

—Áronáa téhejútú ádorómé tsiíñe adópívyenuhi.

¹⁴ Áánetu óhdi íjcyané nupácýó ádome tsá múijyú adópívyenuíityúne. Muurá o ájcúné nupácýó óuuvératu diityé pañe íjcyajpácýó diityéké ímjípyetétsómé újcuú múijyú idsíjivéjúcúóóityúne bóhi.

¹⁵ Áánélliihyévaa neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú múijyú o adópívyenujúcúótuki, pane íñe núpahyejúvú tsiíñe o tsájúcúótuki.

¹⁶ Áánélliihyévaa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áánélliihyéváa neélle:

—Tehdu o tájívállejíí kiá ijcyáábeke ó újcyúteéhi.

Áánélliihyéváa idyé neebe dílleke:

—Tehdújuco u néerone. ¹⁸ Árónáa muurá 5-mevákéjuco u tájíváne. Muurá icyooca tsíjpiimáyéjuco u ijcyaaabe idyé tsá ímiá taji ijcyatúne. Áánéllii ímiááné u néé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúváa Jetsóó dílleke néénéllii neelle díbyeke:

—Ávyéjuúbej, úubá mía Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha ihdé múnáaúvú éhbáu cámehbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá díbyeke. Aane ámuha jodíómú jíveekí ménehíjcyá apááñereva Jerotsaréetu díbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyéváa neebe dílleke:

—Muurá ihdícyátsihdyúrjúco ámuha díbyeke medúúrúváíne éévé tsúúca úújetéhi. Áánéllii tsáhájuco ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetuu, ijcyane Méécááni Píívyéébeke medúúrúváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamáaría múnaa ímíñeúvú mewáájácútúúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áanetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácúúbeke méduurúvahíjcyá ímiááné múúhaj tééveri míamúnaa pájtyetéíne muha mewáájácúnéllíihye.

²³ Aane muurá ímiááné Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé icyooca díbyeke duurúváá íííbúuri. Tehdu díbyeke medúúrúváne imílleébe. ²⁴ Tsá muurá díbye íjpííma ijcyatúne. Áábeke ihdyu óvíi múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúváa Jetsóó néénéllii neélle:

—Tehdújuco, muurá ímiáané ó waajácú Críjto tsááiñe míamúnáake ipájtyetétsoki. Aabe ihdyu óvíi itsáacooca múúhake ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyée neebe dílleke:

—Muurá diibyéjuco Críjto o íjcyabe íñe úuma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu dílleke dibye néenaa tsúuca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú dibye díllema íhjuváveri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íñneri dityétsí íhjuvájcatsíñe. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu diille Tsamááriá múnáalle tétsihvuré íliiyíhyó iwááoíñúne dsiineriyé ímunáacoomívú ipyéenemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyabe oke néé páneere muhdú o ícyahíjcyané kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáijyu múu Críjto dílbye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáacunumé múúha éllevu. ³¹ Áijyúu dílbyeke muha méneerá dibyéi ímájchoki.

³² Árónáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyané muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájacutúne.

³³ Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatéubáhjané tsúuca dílbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchodú néene okée wálloobe Píívyéébé wákimyéi o méénune muhdú dibye ímilédú tene óóma íníjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménéhíjcyá 4 nuhbávatúi bajtsóháñe maááhívétsoíñe. Cáhawáá meííte teene bajtsóháñe múúne kéemedu néeme míamúnaa ídátso wágóóóvéiyóné ímíájíjtó diityéké pájtyetétsóiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñe ááhívétsohíjcyamedú néeme úwááboméré péhijcyámé

újuú tééne áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újuú tééne áhdó mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Áaneri bajtsó múnáama iñéevá ááhívétsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhjí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehíi: “Tsaate bajtsóne néevá múúne tsíjtyeréjuco ááhívetsóne.” ³⁸ Aanée muurá ámúhake ó wallóo tehdu éhne múúne tsaate bajtsóne néevá tsíjtyeréjuco ááhívétsonédú néeme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcujtsótúme éllevu ámuha tsiíne meúwaabóné botsíi tsáimiyéjuco ditye icyáhcujtsoki. Ehdúu Jetsóo néesé múúhake.

³⁹ Mítyamée téijyu teene Tsamááriátú tsáame cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néenéliihye. ⁴⁰ Aamée néesé dífbyeke diityémái dibye íjcyaki. Áanélliihyée muha técoomíyí méijcyá míjcyoojícú. ⁴¹ Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó dífbyeke dibye úwaabóné illéébónema. ⁴² Aamée néesé diille imúnáálleke:

—Tsá apááñéré múúhakeé u néenetu muha mecáhcujtsótúne. Muurá tsúuca muha páñetu melleebó dibye úwaabóne. Áanetu ímiáané muha mecáhcujtsó diibyéjuco Cripto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

*Tsáne ávyéjúúbé hájchikye Jetsóo bóhi*tsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune míjcyoojícútu muha mepéé Tsamááriá iñújitu Gariréa iñújivu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóo néesé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpikye imúnaa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréa iñúji múnáa ímí dífbyeke waatsúcupejtsó Jerotsarérii pajtyeté wañéhjiri ditye úlléjénáa dibye méénúráityúronéhjí méénune íajtyúmínéliihye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíne méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bíínójpacyóvú dibye ípíívyéévétsócoomívu.

Áanáacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhhjáa tsúuca Jodéa iñújitu muha metsáame teene Gariréa iñújiríjyuco meijcyane diibye ávyéjuube iwáájácúne tsáa Jetsóo éllevu. Aabée néé dífbyeke dífbyema ihjyávú ipyééne dibye íllíkye ibóhítso ávyeta dsijíveríjyuco íjcyáabeke. ⁴⁸ Áanélliihyée neebe dífbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóítyuró méénurái-tyúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu hájchiwu dsíjívétúné hajchótá íícúí óóma tahjyávú pééne bohítso.

⁵⁰ Áanélliihyée neebe dífbyeke:

—Tehdújyuco, tsúuca muurá icyooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucóo dibye óómiñe dífbyeke icyáhcújtsónema. ⁵¹ Aabéhhjáa ihjyávú úú-jetéébeke íúníu múnaa népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohíjucóóhií.

⁵² Áanélliihyéhjáa dílloobe mújyú dibye bóhiñe. Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Íjyúijyú révóóvéébedi dífbyeke pajtyéné áíívyee.

⁵³ Ehdúhhjáa ditye úúbállénetu ítsáaveebe ávyetáa téene éeveri Jetsóo dífbyeke nééne tsúuca ílli bóhíjucóóne. Áanélliihyée téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóo méénuráítyuróné meenú Jodéa iñújitu muha Gariréa iñújivu meóómimye tétsihyi meijcyánaaáca. Téénemáa botsíi tétsihvu míjyúcúréi méénuube méénuráítyuróne.

5

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóíitsóne

¹ Ááné boonétúu muha tsiíne dífbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ² Áánáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obééjámú lleehówa’ némeítsíí úníuri nújpacyo páábáwu heeberéomú ihjyúrí ‘Betéjda’ némeííba. ³ Áábá hal-lúrí 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjí pañétú hállúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeityuméhjí, téhmehíjcyá teeba nóhjííne. ⁴ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi íníityéne téebáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa dibye nóhjiné boone tujkénuré éniivyéméjucó ímípyetéhíjcyáne. ⁵ Téijyúu íjcyaaabe diityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájucó chémehíjcyaaabe. ⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó ííténe waajácú téhajchótájucó dibye chémehíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú ijcyaj? ¿A ú imíllé u bóhííne?

⁷ Áánélliihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjícooca íícúu tujkénú o éníívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éníívyéne ó bohíjúcóoiyáhi. Tehdu o méénúiyónáa tsijtye táihdéré éníívyehíjcyáhi.

⁸ Áánélliihyée Jetsóó née dífbyeke:

—Ané wa ílluréjucó eene dííhbotámá dipye dihjyávuj.

⁹ Ehdúu dífbyeke dibye néénemáyé tsúúca ibóhííne ííhbotámá péjúcoóbe. ¹⁰ Téijyúu wáyeeévejcóójí íjcyánáa dibye ííhbotámá pééne ávyéjujte ííténe née dífbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyooji wáyeeévejcóójí u tsájtyéityuróne.

¹¹ Áánélliihyée neébe:

—Áronáacáne oke bóhíítsóobe née téénema o péékíí.

¹² Áánélliihyée nééméé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeéévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Áronáacáa tsá dibye wáajacújúcootú caabyé dífbyeke bóhiitsóné mítyanéé míamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánéllííhye. ¹⁴ Áané boonétúu Jetsóó dífbyeke duurúvájá pañe íajtyúmííbeke nééhií:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bohíjucóóhií. Aabe ímiááberéjucó díicyaco. Tsiiñe ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ipájtyétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóó dífbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeévú avyéjurtéké Jetsóó dífbyeke bóhiitsóne. ¹⁶ Áané hallútúu imíllerómé téijyuré Jetsóoke idsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeéévejcóójí dífbyeke dibye bóhiitsóné hallútu. ¹⁷ Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá Llihíyó paíjyuvaré meke píáábohíjcyádújucó o píaabóné ihdícyáíjyúre.

¹⁸ Ehdúu dibye néene éhniíñevu diityéké tsárvyet-sómé imíllerá dífbyeke idsíjívetsóne. Tsáháa apááñéré táuhbaju néhdu wáyeéévejcóójí dibye íjcyátúné hallútú ditye dífbyeke dsíjívetsótyuróne. Téhdurée Píívyéébeke icyáánívahíjcyáábé tujkévevu íjcyane dibye néhíjcyané hallútú imíllémé dífbyeke idsíjívetsóne.

Iíye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhniíñevuré ditye Jetsóoke pátsárijcyónéllii neebe diityéke:

—Muurá ímiáané tsá Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ñná o méénúityuró oore o íjtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjucó o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwájyúnéllii waajacútsohíjcyá páneevuré muhdú imyéénúíñevu. Muurá tajtyéeveri éhniíñevu tsíñehji

dibye méénúneri ámuha méullévénúuhi. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívémeke bóhíitsódú o ímíllémeke o bóhíitsoóhi. ²²⁻²³ Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íávyéjújtsó dííbyeke íávyéjújtsódúre. Aane oke ávyéjújtsotúmé téhdure tsá diibye okée wálóobeke ávyéjújtsotúne.

²⁴ Muurá ímiááneturé ámúhakye o nées íñe o néhijcyáné lléébome okée wállóobeke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí újcuíñe. Áámé hallurí tsáhájucó íiná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúúca pajtyémé ímí Píívyéébema íicyáíñejcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímiááné ámúhakye o nées wágóóóvéiyómé Píívyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíñe éévé tsúúca úújeténe. Aane ímiááné cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodítyú tsááne múijyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánevuú oke ájcuube oke cáhcujtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá o ímbájchoki. ²⁸⁻²⁹ Métsájúréevedí ehdu ámúhakye o néeneri. Muurá ímiááné íéévé úújetéijyú pámeere dsíjívéhíjcyámé íhñijkyénetu ijchívyéé pámeekéré o píúvácoóca. Áamedítyú ímiánéjcuú úráávyehíjcyámé tsáhájucó muhdú íjcyáityúne. Áánetu íimítyunéjcurée úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

íñetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá íiná oore táíjtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wálloobe Llihíyóré oke néhdújuco míamúnaa muhdú íjcyanéjuco o néhijcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o

nemeícyá tsá múha oke cahcújtsóítyuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjuco muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóó ditye óhdityu idílló dífbyeke. Áánéllíihyéé úúbáleebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Árónáacáa tsá dibye úúbállénetúré o wáájácúmeítyú Píívyéébedítyú o tsááneé. Árónáa ihdyu o nées téhdújucóo óhdityu dibye nehíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne mepájtyeteki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojúvú éhne múúne peetj téeveri tsíeméné maájtyumíné mewáájacúdu. Aanée dibye úwáábohíjcyáné muurá wahájchotaré ímí ámuha méjtsúcunúráhi. ³⁶ Árónáa dibyéé oke bóhówátsohíjcyáné éhnííñevu páñetu ó bóhówátssámeíhíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha méwaajácújúcoorá ímiáánée oke dibye wállóone. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmitúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke iwállóone. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáavehíjcyatú dífbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píívyéébé waajácuháámí muhdú óhdityu nehíjcyáné ámuha mújyú medsíjívéjúcúóóítyúne bóhí meújúroki. ⁴⁰ Árónáa tsá ámuha meímíletú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñé téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Árónáa tsá o íjyácunútú míámúnaa oke ávyéjújtsóíyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píívyéébeke mewáajyutúne. ⁴³ Muuráhjáa diibyjuco Llihíyó nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meíícúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye íííbúwaríyé ámuha éllevu itsááne íhdityúré újcune

úwáábóneríyé ámuha meíícúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsamééré maávyéjútsócatsíhijcyané íjcyánaáaca? Téeneríyé ámuha meíjcyame tsá meíícúvehíjcyatú apáábyéré íjcyaaabe Píívyéébe ámúhake ávyéjújtsóiyóneri. ⁴⁵ Aane meíjtsúcunúdí ámúhá imítyú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúballeíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúúca ámúhá hallúvú úúballé dííbyé uwááboríi ámuha mepájtyetéíñe meítsúcunúhíjcyároóbe. ⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhíjcyaaabe. ⁴⁷ Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejíí ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhake o néhijcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

6

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

¹ Áané boonétúu dííbyema muha mepéé Gariréa unéu tsaúúré ‘Tibéeria’ némeíú tsiñéjcvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike díbye bóhíitsohíjcyané íájtyúmínéllíhíye. ³⁻⁴ Téijyúu pajtyété wañéhjí tsúúca lléeváíñáa muha caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácuúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnáake ííténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íñe majcho méújcuú íjtyéke memájchót-soki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú dííbyeke díbye íáñújcuki. Waa-jácúroobée muhdú imájchótsoíñé diityéke. ⁷ Aanée díbye díllónéllí Perípé néehíi:

—Muurá 200-jivámá majcho meújcuróné tsá úújetéí-tyuró diityédívú áyánéwuújí maájcúrónáaaca.

⁸⁻⁹ Áánélliihyée Tsimóo Péedoró nahbe Aderée néé Jetsóoke:

—Áánúwúudíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñé paáhóónema míityétsi amóóbemútsi. Áróónáacáubá tsá tene úújetéítyuró áyámedívujíivari.

¹⁰ Áróónáacáa Jetsóo nééhií:

—Méne pámeere iáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllii ditye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame. ¹¹ Aabée teene páahóóné iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhakyé dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté pámehdívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhakyé neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhhyucúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ¹⁴ Ehdúu méénúráítyuróné Jetsóo méénune iáptyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímiáánéha diibyéjuco áanu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecútéré dífbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú ipícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítýú iye peebe cáméhbaúvu.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Ááné iijyúnuvúu muha dífbyé mamýémú mepée mííneri Capenaóovu tsíñejcúéuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúúca péjcohréjuco néénáa tsá Jetsóo múúhama íj-cyatúne. ¹⁸ Áánáacáa mítyane nohji ávyétá ihnáho

kíjyeba íjcyáneri. ¹⁹ Aamée muha píínééuríjyucó meíjcyame máájtyumí díbye tsááne nújpanyó hallúrí úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi. ²⁰ Áronáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

²¹ Áánélliihyée muha méujjú dífbyeke mííne pañévu. Aamée tsúúca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhcóne

²² Ááné tsijcyóóíjhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámírée míine íjcyámiri muha mepéemema Jetsóó péétune. ²³ Áánáacáhjáa tsímihji Tibéeríá cóómityu tsámihji wajtsí díbyée Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsíj píihívu. ²⁴ Aanéhjáa tétsihyi dífbyeke íájtyúmítúnéllii témíhjiiri péeme múúha déjutu Capenaóovu dífbye néhcovu.

Medsíjívéjúcóóityúne bóhívu meke Jetsóó ájcune

²⁵ Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dífbyeke nééhií:
—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáa íllevu?

²⁶ Áronáacáa neebe diityéke:

—Ímíááné ámúhake o néé ámúhake o májchót-sónélliihyéré oke ámuha menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénuráítyúronéhjí o méénune ínná nééiyóné ámuha mewáájácuiki. ²⁷ Tsá múu íjyá-cunútú majchórí múhajchótá ámuha téene tájpi meíjcyáíñeríjívári. Múu táuwaábori íjyá-cunú teene majchódú néene múijyú ámuha medsíjívéjúcóóityúne bóhí meújcúíñeri. Áánevuú muurá ámúhake o ájcu Llihíyó oke meménuube míamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

²⁸ Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píivýéébe ímilléné méméénúiyáhi?

²⁹ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímilleebe okée dibye wállóónéllii ííñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujsóne.

³⁰ Áanélliihyée néémeé:

—¿Aca iiná díwákimyéi? Ané cána méénúraíturóné meenu uke muha mecáhcujtso diibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóibye u íjcyane. ³¹ Muuréváhjáa múúhá ihde múnáaúvú manáa májchohíjcyá ínéubará píivýétúné ííñújiri íjcyácoóca. Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Píivýéébe diityé éllevu majcho dójcsotsó níjkyéjitu.”

³² Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii neébe:

—Ímiáánéjucóo Moitséeúvú tsá diityéké ácu híjcyatú majchóvú téjyu. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré dócótsohíjcyá diityé éllevu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá ímíllé ámúhake ye íajcune teene majchódú nééne múijyú ámuha medsíjivéjucóóityúne bóhíivú. ³³ Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjitu oke wálloobe ííñujívú míamúnáake tééne bóhíivú o ájcuki.

³⁴ Áanélliihyée nééme dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhake ye paíjyuvaré dáácuhíjcyá téeméne májchotu.

³⁵ Áanélliihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsíjivéjucóóityúne bóhíivú ó ajcúhi. Aane ímiáané oke cáhcujsómé tsáhájucó muhdú éhnííñevu tsáimíyé íjcyáíyóneri íjtsámeityú éhne múúne memájchóne maadóne tsiíñe maájyabáávatémé memájchóíyóneri

maadóiyóneri meíjtsámeídyu. ³⁶ Áronáa ihdyu íñe ámuhákye o nehijcyádú ĵíveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááné diibyējuco o íjcyáábeke tsúuca ámuha oke maájtyúmíróme? ³⁷ Muurá Llihíyó neéjuri oke cáhcújtsómeke tsá o cátúhtsóityuróne. ³⁸ Tsáháa níjkyéjitu oke dibye wállóotú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa oke dibye táuhbáné o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímíletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imíleebe páneere nihñéetsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbáavyécooca pámeere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá imíleebe okée dibye wállóobeke cáhcujtsómé mújyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhí újcune. Muurá dsíjívémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáavyécooca.

⁴¹⁻⁴² Ehdúu Jetsóó majchódú neébe níjkyéjitu itsááne diityéké neénetu dílbyeke cáhcújtsotúmé dílbyedítyú neéhíi:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó wájácú cáánímútsikye menéébe ĵmuhdú íívane neé níjkyéjitu itsááneé?

⁴³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdityu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetéityuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáavyécooca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáájpi waajácúháámitu neéneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdu dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dílbyeke. Apáabyéré ihdyu ó ájtyumí dílbyeke dílbyedítyúu o tsáánéllíihye. ⁴⁷ Aane ímiááné ámuhákye o neé oke cáhcujtsómé tsúuca

újcune múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá ihdé múnáaúvú íínéubará píivyétúné iinújiri ijcyácooca ‘manáa’ némeíñe májchorómé dsíjívéhíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjñene íjcyáne májchori, teene májchome múijyú dsíjívéítyúne májchori. ⁵¹ Aabe ó ijcyá teenée majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáabe míamúnáake bohíívú o ájcuúbe. Aane bohíívú o ájcuube míamúnaa ipájtyeté ó dsíjívéeíhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá múijyú dsíjívéjúcóóityúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéecovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcúityú tééne bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú tééne bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllii téneecu óoveme ímí óóma nahbévjcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wálloobe ímiááné ijcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpí ijcyáhi. ⁵⁸ Ehdu íñe ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane májchome újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bohi. Tsá ‘manáa’ némeíñe

májchódú tene néétu éhnée méihdé múnáaúvú teene májchoromé dsíjivehíjcyáne májchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávějá pañévu.

Medsíjivejúcóóityúne bóhí meújcúné uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéj-catsíhi:

—Tsáháubá múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téenetu muha meíhgyuváné iwáájácúne neebe múúhakyé:

—¿A múhdurá ámúhakyé pajtyéné o úwaabóne?

⁶² Awáaréjucóbá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ámuha meííteneríyé cáámevu ópée o tsáhullévú o péeca múhduréjuco ámuha meíjcyáiýóne. ⁶³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj tééveríyé meújcú múijyú medsíjivejúcóóityúne bóhi. Tsá meere teene meújcúityuróne. Aane íñe ámúhakyé o néhijcyáne Píívyéébedítýú tsááne ímiááne meke ajcú téene bóhíívu. ⁶⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámúhadítýú teene icyáh cújtsóiyóné ímíletúme. Ehdúu neebe Jetsóó íhdéjuco caatyé dííbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjuco caabyé dííbyedívú méénútsoíñe. ⁶⁵ Áánélliihyée neébe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetéítyuróne.

⁶⁶ Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítýú mítyame ílluréjuco dííbyeke íhvéjtsóne pééneé.

⁶⁷ Áánetúu múúhakyé neébe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

⁶⁸ Áánélliihyée Tsimóo Péédoro néehii:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke méíhvéjtsóiyá apááñéré díuwááboju múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhívu meke ájcúnáaaca?

⁶⁹ Muurá muha tsúúca uke mecáhcujsóhi. Aame muha méwajácú ímiáané diibyéjuco Píivyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Criyto u íjcyane.

⁷⁰ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa ámúhake ó ujcú ámúhake o mámyénuki. Áronáa íjcyabe tsaapi ámúhadítýú ímítýuube ávyetá naavéné íjcyáabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóo néé Tsimóo hajchi Jóódake iñéerone múúháejpi íjcyároobéhjáa dííbyedivú méénútsoíñé iwáájácúnema.

7

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

¹ Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa iñújiri. Tsáháa dibye ímíllétú Jodéa iñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dííbyeke dsíjívétsóllehíjcyánéllííhye. ²⁻³ Áronáacáa téijyu ‘nújuwáané wañéhji’ némeíñé lleevárijyucó íjcyánéllii íñahbémú néé dííbyeke:

—Wa bo ihdyu dipye Jodéa iñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénuráítyúronéhjí u méénuhíjcyane. ⁴ Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyabe tsá téévéneúvú méénútyuró dííbyeke pame wáájacúné íimílléhajchíijyu. Aanéjííva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnáa iwáájácuki.

⁵ Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dífbyeke téhdure icyáhcujsótúnéllíihye. ⁶ Áánéllíihyé neebe diityéke:

—Árónáa téhullévú o pééíne éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété ihdícyáíjyuré téhullévú mepééneé. ⁷ Muurá ámuha tsamééré íji múnaa meíjcyame tsá metsárlílléjcatsítyú tsahdúré ámuha menéénéllíihye. Áánetu oke tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyáné diityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu. ⁸ Áánéllíi wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdyu taéévé úújeté o péékíí.

⁹ Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñéene coévá tétsihvúré Gariréa ííñújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰ Aabée bóónétúí íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepééhií. Árónáacáa tsá boohówáneúvu díbye úújetétúne. Wáájacúratúnée tétsii dífbye. ¹¹ Áíjyúu ávyéjajte néhcohíjcyá dífbyeke. Díllóhíjcyámée pamévakéré caabyé díbye íjcyane.

¹² Áábedítýúu míamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduvére. Tsaatée nehíjcyá ímíáábé díbye íjcyane. Árónáacáa tsijtye nehíjcyá ímityuube íjcyaae íllure míamúnáake állíhíjcyáne.

¹³ Ehdúu dífbyedi téévéneúvúré ihjyúvahíjcyámé ávyéjajtédí íllityénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévú úwaabóhi. ¹⁵ Aanée imíwu díbye úwáábóneri diitye ávyéjajte iúllévenúne néé dífbyedítýu:

—¿Aca kiátú aadi ehdíívaíñé wáájacúné waajacúháámíubáree íítehíjcyáábejíívari?

¹⁶ Áánéllíihyé neebe diityéke:

—Tsá oore tááíbúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé uwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáá óví díbye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsáané uwáábó o méénuhíjcyáne. ¹⁸ Muurá tsaate íhdityuré újcune úwaabó diityéké míamúnaa íávyéjújtsokíye. Áánetu ihdyu okée wállóóbeke íávyéjújtsóné ímillémé ímiáané tehdújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáiñé taúhbajúvú ámúhake ajcú Moitséeúvuj tééveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿ííne hallútú ámuha méimíllé oke mellíhyanúne?

²⁰ Áánélliihyée tétsii íjcyame néé dífbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé ilíhyanúne?

²¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhiítsóné múhdurá ámúhake pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri méénútúróné taúhbaju ámúhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújuco wápíj tsíiméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekíhdyahírótsohíjcyáne. ²³ Ehdu muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menéene óhdi méijyácunúhijcyá tsáápiikyeree téjcoojí o bóhiítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecútéré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímiáané múu díbye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó nééneéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú idsíjívétsocki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré iiná nééené? Áánéllihyéubá bo ávyéjunte íjcyarómé cáhcujtsó ímiáané diibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóiibye Críjto dibye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá diibye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí dibye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetétsóiibye tsáácooca tsá múha wáájácúityú kiátú dibye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodityú ditye íhjuvané iwáájácúne durúvájá pañévu iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuhává éhne méwaajácú kiá múnáajpí o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táííbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáabeke ámuha mewáájácútuube oke wállóónéllíihye. ²⁹ Áánetu ihdyu ó waajácú dííbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóo nééné hallútú imíllerómé dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú iéévéi úú-jetétúnéllíihye. ³¹ Áróóbekée tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénuráí-tyúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséomú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wállóone

³² Aanéhjáa dibye méénuhíjcyánéhjiri míamúnaa íhjuvavahíjcyané paritséomú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte avyéjutmá diityéké pájtyénéllii wallóomé duurúvájá tehméjteke dííbye éllevu ditye iékéévéébeke itsájtyeki. ³³ Aamée dííbyedívú wájtsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámúhama múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóóbe

éllevu. ³⁴ Áijyu muurá ámuha oke menéhcoromé tsá maájtyúmíityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetétyúrónéllíhye.

³⁵ Áánélliihyée tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjúcóóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñe iínúji múnáá pañe memúnaa jodíómú mújtáme éllévurájucó díbye pééíñe.

³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe díbyeke menéhcoromé díbye íjcyáhullévú meúújetétyuróne?

Píívyéébé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷ Aanée nihñéejcoójirájucó tsúúca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóó kéévánécoba nééhií:

—Tsaate adópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñe íñujpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe díbyeke cáhcújtsómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéné diityéké túkévétsoíñe íñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááiñe éévé úújetétú diibyée Jetsóó teene wállóóiiybe íavyéjvúi óómítyúnéllíhye.

Pahdúváré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate díbye íhjuváné illéébóne nééhií:

—Ímíáánéha diibyájucó aabye éhneváa Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpi tsááiíbye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye nééhií:

—Diibyájucó muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetétsoííbye.

Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Árónáa Gariréa iinúji múnáajpi tsá Crišto ijcyái-tyuróne. ⁴² Muurá Píivyeébé waajacuháámitu néene Dabíiúvúj tsiménémúhaabe dibye ijcyaiñé dífbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóomí Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu miámúnaa páhduvaré íjtsámeí Jetsóodítyu.

⁴⁴ Áijyúu tsaate imíllerá dífbyeke iékeevéne. Árónáacáa tsá ditye tehdu méénutúne.

Ávyéjajte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

⁴⁵ Aanée diitye duurúvájá tehmejté dífbyeke iékééve tsáárome iévejtéré oomíhi: Aaméhjáa diitye paritséomuma llúúvájte avyéjajtedívú úújetemeke népejtsóme:

—¿Kiávújoco dífbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa néemeé:

—¿Muhdú íiné hallútú méékééveé túútaváne ihjyúváábekéjívvari? Tsá muurá múha múijyú tehdu ihjyúvatúne.

⁴⁷ Áánélliihyéhjáa néeme diityéke:

—Áánélliihyéha íllure ámuha dífbyedívú máállítsámeíhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjajte ijcyarómedítyú tsaatébáre cáhcújtsotú dífbyeke. Téhdure muha mejcyarómé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáamyéré ihdyu ímityúmé Píivyeébé taúhbaju wáájacutúme íjtsúcunú diibyéjoco Crišto ijcyane.

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhívéjeebe nées diityéke:

—Muurá taúhbaju nées tsá peecúteré tsáápihdívú meícúbáhrátsóityú dibye íiná méénune ímíñeúvú mewáájacútúhajchíjyu.

⁵² Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Úbá bo téhdure Gariréa iinúji múnáajpi! Cáhawáa Píivyeébé waajacuháámí dehve u wáájacu tsá muurá

Gariréa iíñuji múnáadítu dílbyé ihjú uuballe múnáa-jpi íjcyaiñé némeítu. ⁵³ Ehdúhjáa dílbyeke iñéene ihjáhañévurējuco ditye pééneé.

8

Ihdícyámema ícyahíjcyáne wálle

¹ Áánetúu Jetsóoma muha mepéé oríivo báju íjcyátsihvu. ² Aamée idyé tsíjcyooji tsiíñe muha méoomí duurúvajúvu. Átsihvúu míamúnaa dílbyedívú pihcyáávemeke iácúúvéne úwááboóbe.

³ Áánáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke ityúvááólleke. ⁴ Áállekée Jetsóo tééjá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyéne dílbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke muha métuvááóhi. ⁵ Muuráhjáa Moitsééúvú taúhbaju néé ehdu nééne walléemuke medsíjívétsoíñé néwayúúnevu maáámúneri. ¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

⁶ Áánélliihyée íllure icyánóóvéne íhyójtíwari caatúnuube ííñuji. Ehdúu Jetsóoke nééme muhdú díbye nééne dílbyé hallúvú iúúbálléroki. ⁷ Aanée éhniíñevúré ditye dillónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvíi ihdyu ámúhadítu múijyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube áámútujkénú dílleke.

⁸ Ehdúu iñéene tsiíñe icyánóóvéne caatúnuube ííñuji. ⁹ Aanée ehdu díbye nééronáa waajácúmé ímityúmé íjcyane. Aamée íllurējuco tsáápiitsadí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Ááné boonée iyējuco dille cóevané tétsihvu Jetsóo úniúvu. ¹⁰ Aanée Jetsóo icyánohjúcunútsihdyu itécunú iyējuco tétsihyi íjcyálleke. Áállekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áánélliihyée neélle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyée idyé Jetsóó nééhií:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dípyej. Tsiiñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

*Í*miáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájácutsóne

¹² Áané tsiíjyúu tsiiñe míamúnáake úwááboobe nééhií:

—Muurá peetédu o néébe ííñújiri o íjcyáábej tééveri míamúnaa ímiá uwááboju waajacuu peetédu nééne bohíívú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó ehne múu cúúvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

¹³ Áánélliihyée paritséomú nées díbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcujtsóityuróne.

¹⁴ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá ímiááné o nééhií. Muurá ó waajacú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééiñe. Aane tsá ámuha mewáájacutúne.

¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámuhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méijtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néétu muhdú ditye íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ímiáánéjuco muhdú ditye ícyahíjcyáne. Árónáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wálloobe Llihíyoma muhcsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámuhá taúhbaju nées míityétsi íiná pájtyene úúballécooca mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajacú okée wálloóbe.

19 Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díicyáání?

Áánélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmejíí méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácúca téhdure méwaajácúiyá dífbyeke.

20 Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ñcúvé dsiidsi pícyámeñhíjcyátsihyi íjcyámeke. Áróóbekée téjyju tsá múha ékéévetú iéévéi úújetétúnélliihye.

Jetsóoke cáhcújtsotúme tsá úújetéityú dífbyedívu

21 Ááné boonétúu idyé tsiíñe neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámúhadítyú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityúne. Ámuha médsíívee ámuhá imítyuháñé ímbáávvetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetéityúne.

22 Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsiíívetsámeíiibyebáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dífbyedívu meúújetéityúne.

23 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnaáre. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhí. 24 Áánéllii ámúhake o nées diibyējuco míamúnáake o pájtyetétsóobeke cáhcújtsotúme ímítyú ímbáávvetúmeré dsiííveíñe.

25 Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúuca ámúhake ó nehíjcyá muubá o íjcyane. 26 Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyané

ámúhakyé ó nééiyáhi. Áronáa okée wáalloobe ímiáábé íjcyánéllii oke dibye néénere ámúhakyé ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedítýú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájacutúne. ²⁸ Áamekéé idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpidívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcúcooca botsíi méwaajacúu muubá o íjcyane. Tsá táíjtsaméityúré o újcune ámúhakyé o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néénere ó nehíjcyáhi. ²⁹ Muurá diibye okée wáalloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú dibye ímilléné o méénuhíjcyánéllííhye.

³⁰ Ehdúu dibye néénetu mítyame cáhcujtsó dífbyeke.

Naavénééjte

³¹ Áamekéé neébe:

—Muurá íne ámúhakyé o nehíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíí ímiááné tahñéjté ámuha méíjcyaaíhi. ³² Aame ámuha ímiá uwááboju tsúúca mewáájacúmé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méímíjpyéteéhi.

³³ Áánéllíihyée nééme dífbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ¿íveekí u néé íínetú muha meímíjpyetéííne tehdu múhójtsí pañé muha meíjcyámekekéjívári?

³⁴ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá ímiááné ímityúné méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu. ³⁵ Muurá tsaaté hójtsíri íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. ³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ámúhakyé ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiááné ámuha méímíjpyéteéhi. ³⁷ Ímiáánéjucóhde

ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meijcyaromé méimíllehíjcyá oke medsíjívetsóné iñe ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné meimíllétúnema. ³⁸ Muurá ihdyu Lihíyó oke tükévéjtsóneri ámúhama ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámúháj caani ámúhake tükévejtsódújuco ámuha meicyahíjcyáne.

³⁹ Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá ihdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caani.

Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ímiáané dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meijcyaca dífbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méijcyáiyáhi. ⁴⁰ Aaca muurá iñe Píívyéébe oke tükévéjtsóneri ámúhake o úwáábohíjcyáne hallútú tsá ámuha oke medsíjívetsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune. ⁴¹ Árónáa ihdyu ámúháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—Áánerá íjcyaaabe tsáápiiye múúháj caani Píívyéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ímiáané Píívyéébe ámúháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dífbyedítyú o tsáa oke dibye wállóónélliihye. Tsáháa táííbuwaríyé o tsáa-tune. ⁴³ Aabe ámúhake o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu ámúháj caani Naavéné íjcyánéllii dibye ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívveevédújuco ímityuube diibye dsíjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álliu dífbyé pañe íjcyáábedítyú ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ahdu ámuha menéénéllii tsá

meímíletú ímiááné ámúhakye o néhíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke nééítyuró ímítyube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiááné Píívyéébeéjté íjcyame imíllé dífbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dífbyééjté meíjcyátúnéllii tsá meímíletú teene mel-
léébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucu Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjucu muha menéhíjcyané Tsamáaríaá iíñúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu iiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyá-cunútú oke ámuha maávyéjútsofíyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllérá oke ámuha maávyéjújtsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiááné ámúhakye o néé o néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsíjívécúoóityúne.

⁵² Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírécúo u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa íhtsutúme íjcyároméhjí dsíjívéhíjcyáhi. Aanáa muhdú íívane u néé u néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsíjívécúityúne. ⁵³ ¿Aca diibye méihde múnáajpi Aavaráaúvú ehniíñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú ehniíñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsíjívéhi. Aanéjii tehdu múha uke cáhcújtsófíyónejíivari.

⁵⁴ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu tehdújuco ímiááné oore o ávyéjútsámeihíjcyaca tsá múha oke cáhcújtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímíityuróne. Áronáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene ámuhá Piivyéébé dibye íjcyane ámuha menéhíjcyaaábe. ⁵⁵ Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájacutúne. O ihdyu ó waajácú dífbyeke. Muurá dífbyeke o wáájacutúné o néeca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi. Áronáa ímiááné dífbyeke o wáájacúnéllii oke dibye nééne ó cáhcútsohíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa diibye méihdé múnáajpi Aavaráaúvú ímí íjtsúcunú o tsááiñe ímiááné iwáájacúnéllíihye. Áán-eríi mítyane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejíí ú waajácú Aavaráaúvuke?

⁵⁸ Áánélliihyée neébe:

—Ímiááneturé ámúhake o néé dífbyeúvíkyée íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu dibye néénéllii néwayúúné éhkebamé dífbyeke iáámúroki. Áronáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú mújyúrá wáájacúratúné ijchívyeebe.

9

Hállúvátúúbe tsíiju tsíimaváábeke Jetsóó ímíjpyetét-sóne

¹ Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmíibe hállúvátúúbekéhjáa tsíiju tsíimaváábeke.

² Áábedítýúu muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsíiju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí ímítýú déjúcotu, mítyá dífbyé ímítýú déjúcotúrej?

³ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Tsáháa dífbyé imítýú déjúcotu ehdu dibye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítýú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dífbyeke o íttétsónej tééveri Píívyéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyéébe. ⁴ Aane ó imíllé okée wáloobe níwaavéné o íjcyané hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyú-cootúne. ⁵ Muurá peetédu o néébe ííñújiri o íjcyané hajchótá ímiáájú míamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu ínééne ííñújí hallúvú iúníñeri ííñuba ityát-sájcóneri diibye hállúvátúúbeke íhyálluúúcu tááboóbe. ⁷ Áánemáa neebe dífbyeke:

—Díllójcámeítýé éhne ‘dityée wáloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeíwbáwúutu. Áhdújucóo dibye téébatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsaímíyéjucó ííteébe.

⁸ Áábekéjháa wáájácuhíjcyámé íájtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúcunúúbe píáábó táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánéllíihyéhjáa tsaate nééhií:

—Diibyéjucó.

Áánetúhjáa tsíjtye nééhií:

—Diibyéjívári. Tsíjpiíye. Árónáa ihdyu paabéjucó dífbye.

Árónáacáhjáa dífbyere páñetu nééhií:

—Muurá diibyéjucó oó.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke.

—¿Aane múhdu tú tsúuca ú íttéhi?

¹¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúúcu ityáábóne wallóó ‘Tsiroée’ némeíwbáwúutu o íllójcámeí-tyeki. Áhdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúuca ó íttéhi.

¹² Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—¿Aane kiá dííbye?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájacutú kiá ícyooca díbye íjcyane.

Paritséomú dilló hállúvátúúbeke múhdutú díbye íítéjucóone

¹³ Aabéhjáa tsaimiyéjuco íítéébeke tsajtyémé paritséomu éllevu. ¹⁴ Áijyúu Jetsóó dííbyeke ímíjpyetétso wáyeéévejcoóji. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa tsiĩne dillómé dííbyeke múhdutú díbye íítéjucóone. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó íĩnuba iúúrúnúneri táhálluúúcú táábone o íllójcámeĩne tsúuca ó íitéhi.

¹⁶ Áánélliihyéhjáa paritséomudítýú tsaate néehií:

—Áánélliihyéhaca tsá díbye Píívyéébedítýú tsáátune. Keená díbye wáyeéévejcoójí ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye néehií:

—Árónáa ímítýuube tsá méénúityuro méénuráítyúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduváré Jetsóodítýú íjtsámeĩhi. ¹⁷ Aaméhjáa díbye hállúvátuubée

ícyahíjcyaaabe tsaimiyéjuco íítéébeke tsiĩne néehií:

—¿Aanéhaca díbye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi díbye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹ Aanéhjáa tsaate diityédítýú tsá cáhcújtsotú díibyéjuco hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe díbye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ipíúvámútsikye néemeé:

—¿Ava diibyéjuco áanu éhnevaa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsíímávaabe íñe múhdu tú tsaímiyéjuco íítene?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyéjuco. ²¹ Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájácutú múha dífbyeke ímíjpyetétsóne. Aane tsiíimenécojii tuhúúlleéhi. Cáhawáa ihdyu medílló ámúhakey dibe yúúballe muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánímutsi nées diityéké diibyéjuco Jetsóo Críjto íjcyane néemekéhjáa pihcyáávéj pañétú iwáágooíñe ditye pítýajcámeíñe apííchori.

²³ Áánélliihyéhjáa neemútsi dífbyekéré ditye idílloki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánímutsi néénéllii tsiíñe ipíúváabeke néemeé:

—Píívyéebekéré tehdujtso, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímityuube dibe yjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáajácú ímityuube dibe yjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiáánée hállúvátuube o ícyahíjcyáabeke oke dibe ymíjpyetétsóne.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tsiíñe néeme dífbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhané tsúuca ámúhakey ó úúballéhi. ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe ámúhakey o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíjívári? ¿Mityá ámuha méimíllé dífbyeke méúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa dibe ynéénéllii ílluréjuco ditye dífbyeke iúhbáne néeneé:

—Wa ihdyu uure dífbyeke duráavyej. Muurá ihdyu muha Moitséeúvú uwáábóré méúraavyéhi. ²⁹ Muurá

muha méwaajácú dífbyeúvumáa Píívyéébe íhjuváhíj-cyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájácutú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íívane tsá ámuha mewáájácúityú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetétsóobeke? ³¹ Muurá ímityúmé Píívyéébeke piáábó táumeiyóné tsá dibye lléébóityuróne. Áánetu ihdyu ímiááné dífbyeéjté íjcyame dibye ímillédú ícyahíjcyámej tééveri tehdíívanéhjí méénuúbe. ³² Tsá muurá múijyú mehdu nééme hállúvátúméhjike ímíjpyetétsóné mewáájácutúne. ³³ Aane muurá diibye okée ímíjpyetétsoobe Píívyéébedítyú itsáátuca tsá tehdíívanéhjí méénuútyuróne.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dífbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsónéé ímityuube u píívyeebe ú imíllé múúhake u úwaabóne?

Ehdúhjáa néémere dífbyeméikye ijchívyetsó pihcyáávájá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúuca Jetsóo waajácúhi. Áábekée tsáijyu íájtyúmííbe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcujtsó Píívyéébé Hájchikye?

³⁶ Áánélliihyéé neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé dibye íjcyane o cáhcújtso dífbyeke.

³⁷ Áánélliihyéé neébe:

—Diibyéjucu muurá íñe úúma o íhjuváne. Aane tsúuca oke u ájtyumíhi.

³⁸ Áánélliihyéé dífbyé lliíñévú ímímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Áané boonée Jetsóó nééhií:

—Muuráhjáa ííñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíj-cyáné diityéké o wáájácutsóvaábe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájácutúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néemeke o wáájácutsoki. Áhdurée o tsáá panévare iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiá uwááboju ditye wáájácutúne.

⁴⁰ Áanélliihyée paritséomú tétsihyi íjcyade nééhií:

—¿Áca muha tehdu hállúvatúmé íjcyadu?

⁴¹ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá ìiná ámúhá hallúrí íjcyáityuróne. Áanetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyanéllii ámúhá hallúrí íjcyáné ímityúne.

10

Obéjámú mǐjcotu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá naní múnaa obéjámú mǐjco pañévú llééhówatu úcáávetúmé ihdícyátsihdyuré úcaavéhi.

²⁻³ Áanetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu tééwá tehmeébé pááyúcucooca. Aabe diityéké

píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aaméjuco témǐjco pañétú áachívú dílbye déjutu íjchivyécunúne. ⁴ Aabe

kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dílbyeke iwáájacúnema. ⁵ Áanetu tsíjtyere diityéké píúváhájchíí

tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacútúnéllíhíye.

⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké néene tsá ditye wáájacutú ìiná ìñéíyóné obéjámú mǐjcotú díbye íhjuváne.

Jetsóó obéjámú tehmeébédu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllii tsiĩne neebe íboohówájǵtori:

—Oo muurá ímiááné teene obééjámú mǵjco lleehówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnáádú néeme úwáábohǵcyá tsǵǵjǵtóriye. Áróme uwáábóo tsá mǵámúnaa obééjámúdú néeme cáhcútsohǵcyatúne. ⁹ Aane ímiááné lléehowádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame íĩné imǵjyaú ijcyá éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obééjámuke. Áánetuú tsá o tsáátu tehdu mǵámúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso idsǵǵjǵvéjúcoóítyúne bóhí ditye iújcuki. ¹¹ Aabe ímiááné páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obééjámúdú néémé tehméébe. Muurá obééjámú tehméébé diityé wájyuri ícúbáhráméhi. ¹² Áánetu áhdóllihyéré diityéké téhmehǵjcyabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohíbyé dǵívaabe diityéké idyóo tsáábedítýú díbye wááné boone tsáápiikye díbye tábejcáronetu wáchá-jaavémé ílluréjuco mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdu muurá diityéjtane waabe ditye áhdónéllihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyáacunútú ihñéjté ditye íjcyátúnéllíhye.

¹⁴ Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehméébé íjcyadu tahñéjté tehméébé o íjcyámema muha méwaajácújcat-síhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi méwaajácúj-catsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhráméíí ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsijtye jodíómú íjcyá-turómé tahñéjté íjcyáimye. Áámeke ó pihjýcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjuco íjcyámé tehméébé o íj-cyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wájyú diityé wájyuri o

dsíjíveebe tsiíñe o bóhííbyeke. ¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívétsóityuróne. Muurá ihdyu o ímíllénélliihyéré o íhvéjtsámeíbyé ó dsíjívéeíhi. Ároobe tsiíñe ó bóhííhi. Ehdú táúmiwa Llihíyoo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénetu páhdúváré íjtsámeímyé díbyedítyu. ²⁰ Tsaatée nééhií:

—Muurá áabyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméi mújtáábeke ¿íveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá álluuháñé dibye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyabe íhjuváityuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdíiválléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébé wáabyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcójí wáñehjínúme. ²³ Áanáacáa Jetsóó patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjja lleehówa úmiwa ‘Tsaromóo’ némeísihyi. ²⁴ Áábedívúu imíccáavéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeíityúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiáané diibyéjuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhake duubállej.

²⁵ Áanélliihyée neebe díityéke:

—Tsúuca muurá ámúhake ó nehíjcyará diibyéjuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénuráityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará diibyéjuco o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú néeme tahñéjté ámuha meíjcyátúnélíihye. ²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke

icyáhcujsónéllíhíye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújuco oke uráavyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllii diityéké ó ájcuú múijyú ditye dsíjívécóóityúne bóhívu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llíhíyó okée diityédívú téhmetsoobe pámé ehniíñevu íhtsútuúbe. Áábedityú tsá múha diityéké dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhcsi Llíhíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii tsiíñe éhkebámé néwayúúné dífbyeke téúhjiri idsíjívetsóroki. ³² Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llíhíyó oke píáábóneri ámuháma méénuráityuróné o méénuhíjcyáábeke jíné hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Tehdu tééné hallútú uke muha medsíjívetsóíñejíivari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaaabe Píívyéébedi u díllómeíñe hallútúré uke muha medsíjívétsoóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámuhá taúhbaju íjcyáháámitu Píívyéébe néehíí: “Ámuha méijcyá ohdu.” ³⁵ Aane muurá dífbyé uwáábó icyáhcujsóné uráavyémeke ímiáánéjuco díbye íwaajácúháámitu nééne dífbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjii muhdú dífbyerée oke ííñujívú wálloobe tehdú oore dífbyé Hajchi o íjcyane o néénejíivari. Aane jíveekí ámuha méijtsúcunú ímityúné Píívyéébedityú o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénuráityúronéhjí ámuháma o méénuhíjcyáne dífbyedityú tsáátuca tehdújuco ímiááné ámuha tsá oke mecáhcujsóityuróné. ³⁸ Aane ihdyu okée díbye wálloone ámuha mecáhcujsótúrónáa mecáhcujsó o

méénuhíjcyanéhjí dífbyedítýú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhcsi tsáápihdyúré meíjcyane.

³⁹Ehdúu Jetsóó nééné hallútú idyé imíllerómé dífbyeke iékeevéne. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰Áábemáa tsiíne muha mepée Joodáa ehnéjcvu tsojtsó múnáajpíi Jóááuvu tsótsohíjcyáhullévu. ⁴¹Áijyúu mítyane míamúnaa dífbyedívú píhcyaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méénuhíjcyádú Jóááuvu méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáánéjucu dífbyeúvú dífbyedítýú úúbállehíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodítýu. ⁴²Áábekée mítyame tétsíi múnáa cáhcujtsóhi.

11

Ráátsaro dsíjivéne

¹Áijyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeíbyé Betáániári íñáállemúpíma Maaríaa, Máátaá, íjcyámúpíma íjcyabe cheméhi. ²Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháácýú pácúúccújpácyori imúríjchóne paacyú íhñíwácori. ³Aamúpíhjáa wallóo tsaatéké Jetsóo éllevu díbye náhbévahíjcyabe íhnáhó chéménéllíihye.

⁴Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjivéné tsá iiná íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe íhtsútuube íjcyabe iávyéjújtsámeíkíyé ehdu dífbyeke pajtyéne. Áhdure dífbyé Hajchi o íjcyabe ténej tééveri o ávyéjújtsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵Mítyanéé ivámeíbyé diityéké Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶Aabée Ráátsaro íhnáhó chémene ditye úúbállérónáa míjcyoojícúii ijcyá tétsihyi. ⁷Átsihdyúu botsíi neebe múúhakyé:

—Métsu tsiíne mepée Jodéa íñújivu.

⁸ Áánélliihyée muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éjyure téhullé múnaa uke imíllerá ídsíjívetsóné néwayúúnevu iáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánélliihyée neébe:

—Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllii cóóji úllémeke tsá iiná pájtyetúne. ¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhakyé neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánélliihyée muha menééhií:

—Ávyéjuúbej, áánélliihyéhaca bóhíiibye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiáa cúwáre díbye néene meíjtsúcunúnema. ¹⁴ Árónáacáa botsíi ímíñeúvú neebe múúhakyé:

—Muurá ihdyu ímiáané tsúúca Ráátsaro dsíjívéhi.

¹⁵ Árónáa íllure ó ímíjyuvé díbye dsíjívénáa téhulle o íjcyátúneri éhniíñevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Ahdícyane cáhawáa metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóó múúhakyé néenéllii Tomáa dífbyere ‘Jeméero’ némeíbyé nééhií:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dífbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóó bóhiítsóne

¹⁷ Aanée Betáaniávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájuco pájtyene Ráátsaróúvuke dítye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáania Jerotsaréetu míñéécú kiróómetrój piínévu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé diityepí Máátámúpíke iñáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa diille Máata tsúúca

tétsihyíjyuco muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahíró Jet-sóoke. Áanetúhjáa Maaría ááhivu coéváhi. ²¹ Aallée Mááta néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi. ²² Árónáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke píááboíñe.

²³ Áanélliihyée neebe dílleke:

—Díñahbe bóhííhi.

²⁴ Áanélliihyée neélle:

—Éée, ímiááné ó waajácú dibye bóhííñé páneere tsíhdyuréjucu ímíbaávyéijyu pámeere dsíjívémé bóhíícoóca.

²⁵ Áanélliihyée Jetsóó néehíi:

—Muurá dsíjívémeke ó bóhíitsóhi. Áanéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjíverómé bóhííhi. ²⁶ Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áanélliihyée neélle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjucu éhneváa íñe ííñujívú tsááiibye Críjto Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóó kímooóvéne

²⁸ Ehdúu íñééne Mááta íñaalle Maaría éllevu ipyééne áábánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi íjcyaaabe uke píuváhi.

²⁹ Áanélliihyéhjáa íícúi peelle dífbyeke iúújetéki. ³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Mááta múúhadívú úújetétsihyi.

³¹ Aanéhjáa Maaría diityépike náhbenúmé ííténáa íjchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé dílleke.

³² Aallée múúhadívú wájtsille Jetsóó lliiñévu imímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéítýuroobe tsúuca dsíjívéhi.

³³ Ehdúu iñéene taálle. Téhdurée dífllema péeme tááhíí. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée néé diityéke:

—¿Kíátúhjáa ámuha mécuuú dífbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.

³⁵⁻³⁶ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítýanéé muurá wájyuube dífbyeúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate nééhií:

—Áánerá hállúvátúméhjike íttétsohíjcyaabée ¿íveekí tsá múhdúubá méénutú dífbyeúvuke dibye idsíjívétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhiitsóne

³⁸ Aamée dífbyeúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténaa tsiíñe Jetsóó kímooovéhi. Áíjyúu teene níkyehéjú wátájcameí mítyau nééwayúvu. ³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu nééwayu méiinétsoj.

Árónáacáa dífbyeúvú naalle Mááta nééhií:

—Ávyéjuúbej, árónáacáubá tsúuca toocújúcoóbe. Muurá tsúuca 4 coojívájuco mee dífbyeúvúu dsíjívétsihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjané idyé uke o néé oke u cáhcújtsóhajchíí Píívyéébé íhtsútú u ájtyúmííñe.

⁴¹ Ehdúu dibye néénéllii awáá íinetsómé teeu nééwayu. Áánáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhjúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniij, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyané hallúvu. ⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íñe uke o nées íjtye míamúnaa icyáhcujtso ímiáánée oke u wáalloone.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhhyúvátsihdyu tsíjpánécoba neébe:

—¡Rátsa Ráátsaroy, díjchivye eene níkyéhéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu dibye néénemáyé ijchívýéjúcoobe dityéhjáa bííjínúnéhjimáye. Áánélliihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbíjínuháñe.

Jetsóoke íékévéñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu dibye méénune íajtyúmínéllii Maaríama péémedítýú mítyame cáhcujtsó dífbyeke. ⁴⁶ Áánétúu cáhcujtsotúmé paritsómu éllevu ipyééne úúbálettéhi.

⁴⁷ Ááné lliiñétúhjáa píhcyaavémé pámeere llúuvájté avyéjútémá tsijtye pañétúejte ávyéjútje ipítyácójcatsí muhdú dífbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¡Aca muhdú íñe méméénuú dífbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhji.

⁴⁸ Muurá éhdure dífbyeke meíhvéjtsóhajchíí pámeere dífbyekéréjuco ávyéjúúlleíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu tééné pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúuvájté avyéjuube íjcyaaabe Caipáá nées diityéke:

—Ávyétá muutérá mía ámuha íñéubárá wáájacutúme.

⁵⁰ Muurá ihdyu tehdújuco tsáápiye dsíívéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píívyéébere íjtsámeíchóneri Jetsóo dsíjiveíñé jodíómu wájuryi. Tsáháhjáa íhdityuré iújcune ehdu dibye néétune. ⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájuryié dibye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píívyéébej tsíímé ííñújiri íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ⁵³ Aanée téijyu pítýácójcatsímýé muhdú dííbyeke idsíjívétsoíñe.

⁵⁴ Áánélliihyée tsáhájucó dibye boohówáneúvú péhíjcyatú míámúnááj pííne. Áábemáa muha mepée Jodéa ííñújitu Eeparaívu ííneubará píívyétúné ííñújí pihíri íjcyácoomívu. Ácoomíyíi muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleevárijyucó pajtyété wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewáñehjívatéhijcyáne. Ááné íhdéjucóo hál-lúécóomíji múnaa péécunúné Jerotsaréevu muhdú íicyahíjcyáné íímíbájchómeiki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íájtyúmííyóneri íjcyame néjcatsíhi:
—¿Muhdú ámuha méíjtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áánáacáhjáa paritséómú llúúvájte avyéjútémá pámeekéré néé ditye kiá Jetsóo íjcyane iwáájácúcooca íícúí diityéké iúúbálle ditye dííbyeke iékééveki.

12

*Tsáápille pácúúcjúpácyori Jetsóój tuháácýú tsójtsoné
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)*

¹ Aanée téijyu íhyojtsítú tsájcoojíturéjuco teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáa Jetsóoma muha mepée Betáániávu dibyée bóhíitsoobe Ráátsaro íjcyácoomívu.
² Áijyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenu dííbyeke idyúúruváne. Áánevu Máata ájcune

máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma. ³ Áánaacáa ‘náádoó’ némeíñé pacúucujpácýó mítyane áhdótsámeíjpácýó itsíváne Maaríá múrijchó Jetsóój tuháácyu. Áánemáa páacyulle ihñíwacoríyé dífbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuvááhíí. ⁴⁻⁵ Ájpacyó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóiiibye Tsimóó hajchi Jóoda Ijcarióóté néé múúhakyé:

—¿Aca íveekí éjpacýo tsá menáhjíhénutú 300-jíva tsané pijcyábá wákimyéi áhdodúné tééne dsíídsiri ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

⁶ Áronáacáa tsá ímiááné ídáátsojtéké ipíáábóiyóneri íjýácunúnéllii ehdu dibye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsíídsike ityéhmejíjcyánetu iñáni híjcyánéllii-ihyéé imílléroobe téjpacýo náhjíhénúmeíñé. ⁷ Áábekée Jetsóó nééhíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacýorí múrijcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúucooca oke itsójtsoiyónéjuco dille méé-nune. ⁸ Tsá diitye ídáátsojte kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá páijyuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné ditye pítyácójcatsíñe

⁹ Aanéhjáa mítyame tsúuca waajácú Betáániári dibye íjcyane. Áánélliihyée tsáácunumé dífbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íajtyumíné dsíjívéebekée dibye bóhíítsóóbeke. ¹⁰⁻¹¹ Téijyúhjáa llúúvájte avyéjute néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveekí dífbyeke Jetsóó bóhíítsónéllii mítyane míamúnaa dífbyekéréjuco icyáhcuíjtsóne úráávyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹²⁻¹³ Áané tsiíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa té-coomíyí mítyame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péemeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema dífbyeke cáhdahírómé illu wáñécohíj-cyáhi:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu ijraéémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjcónema.

¹⁴ Áijyúu bóhdiibe íayáne íjju hallúrí tsúuca-játújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu illu néhdújuco:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóomi múnaaj, méíllityédíñe. Ámuha éllevu ámuhá avyéjuube tsáa íayáne íjju hájchí hallúrí.

¹⁶ Ehdúu dífbyedítýú némeíñé tujkénú tsá muha mewáájá-cutú iiná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónétu cáamevu díbye íavyéjuuté péenetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dífbyedítýú tene néhijcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyi íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéebeke díbye bóhítsóne. ¹⁸ Aanée teene méénuráítyuróné díbye méénune iwáájácúnéllii mítyame cáhdahíró dífbyeke. ¹⁹ Áámekée ííténe paritséomú néj-catsíhi:

—Ehdíívane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa dífbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíívyetétú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke íajtyumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri muha meíj-cyámé pañe íjcyámé griéégomu. ²¹ Aamée Gariréa íiñújiri Betsáida íjcyácóomi múnáajpi Perípe éllevu it-sááne néehíí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Peripé Aderéeke úúballéné tsamútsíjyucó úúballéné Jetsóoke. ²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Tsúúca muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. ²⁴ Muurá ímiááné ámúhake o née trígó neeváú mebájtsoo dsíjívéúúdu íjcyátsihdyu ííñe mítyanéjuco lííyaaténe. Ahdu ó dsíjívéé mítyame Píívyéébé avyéjúejte íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjjiiri ícyahíjcyajjítóré ímillémé wágóóóveéhi. Áánetu ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsómé újcuú múijyú ídsíjívéjúcúóóítyúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óvíi ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke íícúvehíjcyámeke Lihíyó ávyéjújtsóóhi.

Ídsíjívéíñe Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvurá ícyooca táííbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Lihíyoke ó táúmeíiyá íñá oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllii oke wáalloóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Lihíyój, óvíi ihdyu ú bóhówájtsóméíhi. Áánélliihyée níjkyéjitu Píívyéébe neéhií:

—Tsúúca muurá ó bóhówájtsóméíhi. Áronáa éhniínevu tsiíñe ó bóhówájtsóméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne neéhií:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áánetúu tsijtye neéhií:

—Níjkyéjii múnáajpi dífbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhake íñéérone ookéré neébe.

³¹ Aane tsúúca míamúnáa ímityúmé íjcyanéví neét-sámeííñe éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyéjuube

Naavéné tsúuca táhjátsáméiíhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóó muhdú ditye dííbyeke dsíjívétsoíñe. ³⁴ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébé waajácúháámitu ditye éévehíjcyáné míamúnáake pájtyetétsóiibye Críjto muhdú íjcyáítyúne. Áánaa muhdú u nées u dsíjívéiñé Míamúnáájpidívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéí dííbyej?

³⁵ Áánélliihyée neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o neébe wahájchotáwuuré amúhama ó íjcyááhi. Áánéllii ímiáámeréjucó meíjcyá amúhama o íjcyáne j tééveri péjcodu neéne ímityúné amúhakye idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvét-sihyi íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetédu o neébedi ímiá uwááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjucó amúhadítyú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó díityéké íñétsihdyu péébe tsáhájucó tsiíñe díityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítyáméj píínévú méénúráítyúronéhjí díbye méénuhíjcyáronáa tsaate tsá dííbyeke cáhcútsóhíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúné Píívyéébe neéne dííbyé ihjyú uubáalle múnáajpi Itsaía cáátunúné néehíí:

Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori íícuvémej?
Muurá tsúuca ú úújetsójúcoorá díityéké dííhtsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiááné tsá ditye cáhcútsóhíjcyatú dííbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíñe caatúnuube Itsaía:

⁴⁰ Píivýéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu néeme ííbuúúné wáájácúmeityúmé íájtymíjúcooróné illéébójúcooróné ‘ehdúhaaca’ íñéetuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi íícúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítýú Itsaía Píivýéébé ihjýú uubáalle múnáajpi tsúúcajátújuco dííbyé íhtsútú íátyúmíhíjcyánéllíihye.

⁴² Ároné pañée mítyame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjajte íjcyáróméhjimájuco. Aamée dííbyeke icyáhjújtsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávétsoú paritséómú diityéké píhcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apííchori. ⁴³ Imíllerómée ímí Píivýéébema íjcyane. Áronáacáa éhnííñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóo uwáábó lléébotúmé díllómeí ímityúmedi

⁴⁴ Áijyúu Jetsóo kéévánécoba nééhií:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúúca cáhcujtsó Llihíyoke okée wállóobeke. ⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí dííbyeke. ⁴⁶ Muuráhjáa peetédu nééne ímiá uwáábójuma o tsáá ííñujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímityúné pañe íjcyájúcoótuki. ⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééítyuró ímityúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyané íéhdíiválléne cáhcújtsotúmé tééne déjúcotu néétsáméíhi. ⁴⁹ Aane íñe ámúhakyé o néhíjcyanéhíí tsá táíjtsaméityuré o újcune o

néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Lihíyó okée wálloobe oke néhdújuco ámúhakyé o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰ Aane ímiááné dílbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú idsíjivéjúcoóítýúne bóhi. Ehdu ámúhakyé ó nehíjcyá Lihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

13

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

¹ Aanée teene pajtyété wañéhjí lleevárijyucó íjcyánáa tsúuca waajácuube míamúnáama ííñújiri íicyahíjcyátsihdyu Cáání éllevu ióómiíñe. Aabée mítyane múúhakyé iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítýú ipyétsihvújuco.

² Áánacáhjáa tsúuca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté ííbúwá pañévú Naavéné úcaavé díbye dílbyedívú méénútsóíñé íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóo waajácú Cááni Píívyéébe éllevu tsiíñe ióómiíñe. Téhdurée waajácuube dílbyeke díbye pícyoone páné avyéjuubéré díbye íjcyaki. ⁴ Aabée majchorí muha meíjcyánáa hállúeja íwajyámú ityácóríívéne ípáacyuméibávú íjpiínétú chíavéhi. ⁵ Áánemáa llíyíhlló pañévú nújpacyo ipícyójpacyori múúháj tuhááñé íñíjtyúne páacyuube eenée íjpiínétú ichíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péédoróké díbye níjtyúíyónáa neebe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú íívane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

⁷ Áánélliihyé neebe:

—Tehdújuco. Árónáa tsá u wáájácutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óví ú waajácúhi.

⁸ Áánélliihyé neebe Péédoro:

—Árónáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Árónáacáa neebe dífbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáítyuró táavyéjúejpi.

⁹ Áánélliihyée idyé neebe Pééodoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjííva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke nijtyu táhníwáuma táhójtsicu.

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóó née dífbyeke:

—Muurá iávúhcútsihdyu íjchivyéme íjtyúhaacyuréjuco níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúcoótúnélliihye. Ahdu muurá icyooca ímíhyero ámuúha. Árónaa tsá pámeere.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dífbyedívú meénútsoíñé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé íñíjtyúne tsiíñe íwajyá-muvu iúccáávéne ácuúveebe múúháj piñnévú ípyée iácuú-cunúhíjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhake:

—¿A ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámúhake o méenune? ¹³ Muurá ámuha oke médílllohíjcyá Uwáábóobemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane díibyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehjújuco ámuha oke medílllohíjcyáne. ¹⁴ Muurá ímiááné Uwáábóobemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó nijtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdu ámuha ménítýúcatsihjcyáhi. ¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdu ámuha pamévakeré maávyejúúlleki. ¹⁶ Muurá ímiááné ámúhake o née tsané avyéjúúbé únú múnáajpi tsá díibye íavyéjúúbé ehniíñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiélllevu wáloobe tsá diityé ehniíñevu íjcyatúne. ¹⁷ Ehdu ámúhake o néhíjcyáné ámuha melléébone tehdu meí-cyáhajhíí muurá íñé imíjyaú ámuha meíjcyááhi.

¹⁸ Árónaa tsá pámeere tehdu ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahñéjté íjcyane. Árónaa ihdyu tehjújuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucoo Píívyéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Dífbyema

muhtsi memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.”
¹⁹ Ehdu oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámúhake o úúballéné néhi tene pájtyéijyu ámuha oke mecáhcújtso ímiááné díbyéjuco o íjcyane. ²⁰ Aane ímiááné o nées íñe ámúhake o wállóómeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvémé idyé muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne.

Jetsóó úúballé díbyedívú Jóoda méénútsoíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

²¹ Ehdúu Jetsóó múúhake íñétsihdyu múhduúvurá illíñemuúcunúmeíñe tsiíñe néehíí:

—Muurá ímiááné ámúhadítýú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájacutú cáabyedítýú dibye nééneé. Áánéllihyée muha illure méíítéjcatsíhi.

²³ Téijyúu muha memájchónáa mítyane dibye oke ívameíbyé dífbyé úníuri ó ácuúcunúhi. ²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro nées o díllo dífbyeke ímichi cáabyedítýú ehdu dibye nééneé. ²⁵ Ahdújucóo dífbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶ Áánéllihyée neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere iéeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióoteke. ²⁷ Áijyúu tsúúca dífbyé pañévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó nées dífbyeke:

—Wa bo íícúí ñná u méénuíñe meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye nééne tsá muha dífbyema majchóri meíjcyámedítýú tsáapíubaré wáájacutú íveekí ehdu dibye dífbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatée íjtsúcunú dsíídsí tehmeébé dibye íjcyánéllí ehdu dibye nééne wañéhjí

wáábyuta tsíeméné dibye iáhdoki. Áhdurée ijtsúcunúmé ídáátsojtéké dibye dsíídsitu ájcúiyóné ehdu dibye nééené.

³⁰ Aanée diibye Jóóda Jetsóó pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítýú péjucóó tépejco.

Jetsóó taúhbaju

³¹ Áábe déjvuvú Jetsóó nééhií:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeíki. ³² Aane lléváhréjucó muhtsi maávyéjútsójcatsííñe Píívyéébema. ³³ Muurá ámúhakye o pícyoíñúmé oke ámuha menéh-corómé tsá maájtyúmíityú áátsíiméjucó ámuha meíjcyaróme. Aane ámúhá avyéjuktéké o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Ahdícyane ámúhakye o táuhbá muhdú ámúhakye o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. ³⁵ Muurá ímíááné ámuha mewájyúcatsíhájhíí téénetu pámeere míamúnáa waajácúú ímíááné tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóó néénéllíi Tsimóo Péédoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánéllíihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái oóma u pééityúne. Árónáa bóónétúí oke ú úráávyeéhi.

³⁷ Áánéllíihyée Péédoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwájyuri.

³⁸ Áánéllíihyée neébe:

—¿Aca ímiáané u nées tawájuryi u dsíjívéiyóne? Muurá ímiááneturé uke o nées ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u uráavyeróóné u tóónuíñé 3-ijyúva.

14

Jetsóoj téeveríyé Méécáánidívú meúújeténe

¹ Aane ihdyu íínerí maáábímeyéidíñe. Llihíyoma múht-sidívú mécátsipááve. ² Muurá díbye íjcyáhulle íjcyáné meíjcyáiyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllii o péé téhullévú ámuhá ihde o ímbájchoki. ³ Aane o ímbáávyetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééíñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéíñe.

⁵ Ehdúu múúhakeyetsóo néénéllii Tomáa nééhií:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácutú kiávú u pééíñe. Téhdure tsá muha mewáájácutú muhdú téhullévú meúújetéíñe.

⁶ Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múíjyú ídsíjívéjúcúóóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llihíyodívú. ⁷ Muurá ámuha oke mewáájácúhájchíí tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dífbyeke.

⁸ Áánélliihyée Perípé nééhií:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakeyetsóo dájtyumítsó Díícyáánidívú muha tééneri meíjyáacunújúcúóótuki.

⁹ Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámuháma o íjcyáábeke tsá oke u wáájácúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca

ájtyumí Llihíyoke. Aanéjǵǵ ǵ muhdú Llihíyodívú ámuáhakye o ájtyúmítsóiyóné oke u nééhíí? ¹⁰ ǵ Aca tsá u cáhcújt-sotú dííbyema tsáápihdyuré muhtsi meíjcyane? Muurá dííbyere tajtyééveri ámuáhakye úwáábohíjcyáhi. Tsá iiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhtsi Llihíyoma meíjcyane. Pane eene méénúráítyúronéhjí ámuha meítténáa o méénuhíjcyánéúbatu bo oke mécahcújtsoj. ¹² Muurá ímiááné ámuáhakye o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénúráítyúronéhjí méénuíñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhniíñevu íjcyanéjhjí méénuúhi. ¹³ Aane panévare ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó téeneri dííbye íhtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévare píáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámuáhakye ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apííchó iwállooíñe

¹⁵ Aane óvíi ímiááné ámuha oke mewájyúhahjchíí mélleebó muhdú ámuha meíjcyaiñé ámuáhakye o néhijcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táúméíí dibye ámuha éllevu iwállo Íapííchó ámuáhakye tene ipíáábohíjcyana panévaturé ímí ámuha meíjcyaki. Aane tsá ámuhadítýú kiá íjcyaiityúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájǵǵtówú meke waajácutsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjǵǵene úráávyehíjcyámé pañévú teene ditye wáájácútúnéllííhye. Áánetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámuháma tene íjcyánéllííhye. Aane ámuhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámuáhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíñe ámuhá éllevu ó tsaáhi. ¹⁹ Aabe lléváhréjuco íjǵǵitu o péébeke tsáhájjuco múha oke ájtyúmíityúne.

Árónáa ihdyu ámuha oke máájtyúmíí o bóhíhdu ámuha mebohííííéllííhye. ²⁰ Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi meíjcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meíjcyane. ²¹ Aane ihdyu óvíi oke wájyume lleebó muhdú diityéké o nehíjcyáne. Ááneri úújétsoímyé ímiááné oke iwájyune. Áámedívú o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma méwájyuúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllíi tsijpi Jóóda Ijcarióóté íjcyátu-ube néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívúré ú waajácútsáméíi tsíjtyedívú wáájácútsámeítyuúbe?

²³ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá oke wájyume o nééne lléébómedívúré ó waajácútsáméííhi. Áámeke Llihíyó iwájyúne diityé pañévú Íapííchó pícyoó téénej tééveri ímí tsaméhjí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o nééne lléébotúmé tsá oke wájyutúne. Ehdu íñe ámúhakye o nehíjcyáne tsá táíjtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámúhakye nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámúhama o íjcyáne hajchóta. ²⁶ Árónáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámúha éllewu wálloonéréjuco ámúhakye píááboíñé panévatúre. Aane ámúhakye túkévéjtsoó muhdú ámuha meíjcyaiñé ámúhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámúhakye waajácútsoíñe.

²⁷ Aane ámúhakye o pícyoíñúmé tadyéjuvu ehdícyároné pañe ímíñeúvú méíjcyaco íñnerí íjtsámeítyúme. Árónáa tsá ámúhakye o néétu míámúnaa ímíjyútsócatsíhíjcyádú nééné íjtsaméima ámúhakye o pícyoíñuíñe. ²⁸ Aane muurá ámúhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámúhadítýú o péébe idyé

tsiĩne ámuha éllevu o tsáaĩne. Aane ímiáané ámuha oke mewájuhájchíí méimíjyúúveé Llihíyó táehníĩnevu íhtsútuube íjcyáábe éllevu o péeneri. ²⁹ Aane ámúhake o úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcujtso ímiáané o néhijcyáne.

³⁰ Aane íne nihñéréjuco ámúhama o íhjuváne. Tsúuca muurá ííńjǵí avyéjuube átéréepjýé íjcyároobe tawáábyú tsáábe pǵhijucóóhií. ³¹ Áábedívú ihdyu o íhvéjtsáméíí Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájacu ímiáané dífbyeke o wájyúnéllii díbye oke néhdújuco o íjcyaiĩe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhake Jetsóo.

15

Jetsóo néé óovahédú íñéeneé

¹ Aabée tsiĩne múúhake úwááboobe nééhií:

—Oo muurá óovahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu. ² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájúcoóromédítýú táuwaáboju bóhówaúacunútúmeke éhne múúne teehe óováhetu néévahíjcyátúwajcáǵí tééne tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáanéjuco tahñéjté íjcyámédítýú táuwaábó bóhówaúacunúmeke píááboobe éhniĩnevu ímí ditye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúuca ámúhake o úwáábohíjcyáneǵí tééveri ámuha méimíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdityu médówáávedíĩe. Muurá úméhetu téwajca víúúvwéwájca tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdityu ámuha medówáávéhájchíí tsá ímiá uwááboju ámúhadítýú bóhówaúacunújucoóityúne.

⁵ Aane óovahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávétúhájchíí ímiá

uwááboju ámuhadítú bóhówaúcúnuúhi. Áanetu óhdityu ámuha medówaávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame íllurjúco ámuha mewágóóóveíñé éhne múúne teene óóváhetu néévahíjcyátúwajcáí mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdityu dówáávetúmeré ímí táuwááboju meíjtsúcunúhajchíí tehjújuco ámuha meíjcyaiñe. Aame ámuha piáábó metáúmeíñevu ámuhakye ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ímiá uwááboju ámuhadítú bóhówaúcunúhajchíí ímiáané Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha meíjcyaa ímiáané táuráávyé múnaa. ⁹ Muurá ámuhakye mítyane ó wajjú Llihíyó oke wájyudu. Áánéllii oke méihvéjtsodíñe. ¹⁰ Muurá tátyaúhbjajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámuhakye ó piááboó íñe Llihíyó taúhbjajúúné o lléébónéllii oke dibye piáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íñe ámuhakye ó nehíjcyá tsaméhjí tééneri meímíjyúúveki. ¹² Áánéllii ámuhakye ó nehíjcyá ámuhakye o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. ¹³ Muurá o dsíjíveneri ámuhakye ó úújétsoó mítyane ámuhakye o wájyune. Tsáhájuco muurá tsiíñe muhdú éhnííñevu mewájyune meúújétsóityuróne. ¹⁴ Aane íñe ámuhakye o nehíjcyané ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímiáané táñahbévajte ámuha meíjcyáhi. ¹⁵ Áámeke tsá ámuhakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsané avyéjúúbé wákimyéi múnaa tsá wáájácútú muhdú íavyéjuube íjtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámuhakye o néé táñahbévajte ámuha meíjcyane íñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyané ámuhakye o úúbállehíjcyánélliihye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe

íñe ámuháma o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámuhákye ó ujcú tahñéjté ámuha meíjcyámedítýú ímiá uwááboju íbóhówaúcunú múijyú níjkéváitýúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metáúmeícyooca ámuhákye piáábóííbye. ¹⁷ Áánéllii ámuhákye o néé ámuha mewájýújcatsíki.

Jetsooke cáhcújtsotúme dííbyeéjte tsárilléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámuhákye tsárilléhajchíí múu ítsaavé okée itsárillédújuco ditye ámuhákye tsárilléne. ¹⁹ Muurá ditye íjcyadu ámuha meíjcyaca ámuhákye wájýúiyóme. Árónáacáa diityédítýú ámuhákye o újcúnéllii ámuhákye tsarílleímyé diityédú ámuha menéjúcótúnéllííhye. ²⁰ Aane cáhawáá méijtsúcunu éhnée tsáné avyéjúúbé wákimyéi múnáa-jpi íavyéjúúbé éhniíñevu íjcyáitýuróné ámuhákye o nééneé. Aane muurá oke íícúbahrádúré ámuhádi ícúbáhraímye. Muurá táuwáábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhduváré ámuhákye dárííveímyé tahñéjté ámuha meíjcyáné hallútú okée wá-loobe Píívyéébeke iwáájácútúnéllííhye.

²² Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárilléitýuróne. Aacáa tsá diityé hallúrí ímityúné íjcyáitýuróne. Árónáa ícyooca diityé hallúrí teene íveekí oke cáhcújtsotúme íllure oke tsáríllehíjcyánéllííhye. ²³ Tsá idyé apáábyekéré ooke, muurá Llihíyomájúco múhtsikye ditye tsárilléne. ²⁴ Muurá diityéj piínévú méénuráitýurónéhjí o méénuhíjcyátuca tsá diityé hallúrí íiná íjcyáitýuróne. Árónáa ténehji múubará méénúitýuróné o méénuhíjcyáné ájtyumíjúcoorómé jíveekí íllure múhtsikye tsaríllehíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Árónáa ihdyu tehdújuco oke ditye tsárilléné dííbyé waajácúháámítu íllu tene

néhdújuco: “Íiné imítýú o méénútúróóbeke oke tsaríl-
léme.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu o wáloonéréjuco ámúhake túkévejtsóné táuwáábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óví ámuha teene méméénuhíj-
cyá íñe táwákimyéí o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16

¹ Ehdu íñe ámúhake ó nehíjcyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámúhake waagóoímýe pihcyáávejáané pañétu. Áhdure tsaatéké ámúhadítýú idsíjívétsoné ijtsúcunúimye tehjújuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. ³ Ehdu muurá dáríívemeíimye Lihíyoma múhtsikye iwáájácútúnéllíihye. ⁴ Aane íñe ámúhake ó úúballé néhi tene pájtyeíjyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éíjyu ámúhake teene o úúballétú ámúhamáyéikyée o íjcyánéllíihye.

Píívyéébé Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúuca ámúhadítýú o péjúcoó okée wállóóbe éllevu. Áronáa tsá tsáápíuba ámúhadítýú oke díllotú kiávú o pééíñe. ⁶ ¿Muhdú ámuha kehóvéméhjíúvú ámúhake o úúballénéllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehjújuco ámúhadítýú o pééíñe. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu tsááítýuró ámúhake ípíááboki. Áánéllíi ó peé ámuha éllevu teene o wá-loóki. ⁸ Muurá téénej tééveri míamúnaa waajácuú ímitýúmé íjcyane. Téhdure waajácuímýe ímíájíjtó cáhcujt-sómé ímíjpyetéíñe. Téhdure waajácuímýe teene cáhcujt-sótúmema Lihíyó muhdú ditye ícyahíjcyané ímíbáj-

choíñe. ⁹ Muurá ímityúmé tsá oke cáhcújtsoúne. Aame wágóóóveé téené déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácuú Llihíyo élleu o péénetu ímiáané apááñéré táuwááboju icyáhcújt-sóneri míamúnaa díbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. ¹¹ Téhdure waajácuímyé Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóijyu díbyeke cáhcújt-sómé pájtyetéíñe tsúúca ííñújí avyéjuube Naavéneke o táhjánéllíihye.

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámúhakye o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúityuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó ímiáané ámuha élleu itsáacooca ámúhakye waajácútsoó keená ímiáané íjcyanévu. Tsá íhdityuré íjycune tene ámúhakye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere nééne ámúhadívú bóhówájtsoíñe panévaré muhdú pájtyeíñe. ¹⁴ Aane táuwáábojúvú ámúhakye iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyóroero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahñévúré díbyé Apííchó ámúhakye wáájácútsoíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu níjkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjucó ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiiñe máájtyúmíí Llihíyo élleu o pééíñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítýú tsaate néjcatsíhi: —¿Aca íhya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe?
¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútúne.

¹⁹ Aanée díbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhakye:

—Éhnené ámúhakye ‘lléváhréjucó ámúhadítýú o pééíñe, áronáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmíí’

o nééne muurá ámuha médíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhakye o néé ávyétá ihnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Ááné tujkéveri muurá oke cáhcújtsotúmé íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámúhama nijkévaá ímíjyuuuvúréjuco. ²¹ Muurá walle itsíímáváijyu avyérí ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsíímene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Íllurájucó dille ímíjyuuvené tsííméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámúhadítýú o péeneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímíjyuuvené tsá múha muhdú méénúityúne.

²³ Aane téijyu piáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeíityúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeííñe ámúhakye dibye ipiááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeíityúne. Cáhawáá métáuméí ámúhakye dibye piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íjí imítýú tsúúca táhjane

²⁵ Áhdurée idyé tsiíñe neebe múúhakye:

—Muurá ámúhakye ó úúbállehíjcyá tsíeménéhjij tééveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítýú ámúhakye o úúbálleki. ²⁶ Dílbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeííñe piáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámúhama o táúmeíityúne. ²⁷ Muurá mítyane ámúhakye wájyuube oke iwájyudu dílbyedítýú o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíihye. ²⁸ Muuráhjáa dílbyedítýú ííñujívú o tsáabe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéé dílbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhakye ú úúbállehi. Tsáhájucó tsíeménéhjij tééveri múúhakye u úúbálletúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiááné páneere u

wáájacúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánél-
lii muha mécáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píívyéébedítýu u
tsááneé.

³¹ Áánélliihyée neebe múúhake:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mécáhcujtsóhi? ³² Árónáa
tsúúca óhdityu ámuha metsújááveéhi. Áané boone
ooréjucó o cóévaíñe. Árónáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá
Llihíyoma ó ijcyáhi. ³³ Ehdu íñe ámuúhake ó nehíjcyá
óhdivu ámuha mecátsípáávéne íínerí maáábímyeítýuki.
Ihdýúhde tehdújucó ííñújiri ámuha meícúbáhrámeíñe.
Árónehjívú métáhhjátsámeídíñe. Muurá tsúúca tééjǵi imí-
tyú ámuúhama ó tahjáhi.

17

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

¹ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó cáámevu icyárúúvéne néehíi:

—Ayúju Táácáániǵ, wa ícyooca oke Dááchikye
dávyejújtsó díihtsútú óhdityu ibóhówaúcunúki.

² Muuráhjáa oke ú picyóó páme avyéjuubéré o íjcyabe
múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye
dsíjivéjucóóityúne bóhiívu. ³ Aane muurá apáábyéré

ímiá Piivyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñeé ííñújívú
u wállóóbeke wáájacúmé újcuú téene bóhi.

⁴ Aabe íñe uke íjǵitu ó bóhówátsohíjcyá díihtsútú okée
u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó níjkéváhi.

⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácááni, óvíi oke ú avyéjújtsó
meíjcyá éhnée ííñújǵi íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá ííñújiri íjcyámedítýú tahñéjté íjcyáímyeke u
újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhjáa tsúú-
cajátújucó dihñéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné
tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúúca waajácú páneere

o méénuhíjcyáné úhdityúré tsááneé. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyáné imílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wállóónéllii o tsááneé.

⁹ Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjuco íjcyame táhójtsiri íjcyámé hallúvu. Áanetu uke cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o táúmeityúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyámedítýú táavyéjú bóhówaú-cunúhi.

¹¹ Áámedítýú tsúúca ó peé diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácááni ímiáábé u íjcyaaabe, tehme díihtsúturi táhójtsiri íjcyame ímí tsaméhjí tsajjítóré íjtsámeí íñe meíjcyadu. ¹² Muurá íñújiri diityémá o íjcyaaabe ditsjipari diityéké ó téhmehíjcyáhi. Aame íjcyá pámeere. Árónáa tsáápiye diityédítýú wágóoové tsúúcajátújucóo díwaajácúháámitu tene néhdjúco.

¹³ Áámeke ihdyu íñújiri diityémá o íjcyáné hajchótá o úwáábohíjcyá ditye ímíjyu íñe o ímíjyúdu. Aabe tsúúca diityédítýú ó oomíjyúcoó diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwáábómeke íjienéré úraavyémé tsaríllé tééneejpi o íjcyátúúbeke ditye úráavyénéllíhye. ¹⁵ Árónáa tsá uke o néétu diityéké diityédítýú u íñétsoki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóiyónetu u téhmeki. ¹⁶ Tsá muurá íñújíeneri o íícúvetú téénee-jpi o íjcyátúnéllíhye. Áhdure tsáhájucó ditye téeneri íícúvetú tsúúca oke iúráavyénéllíhye. ¹⁷ Áámeke ihdyu díuwaábójuj tééveri éhnííñevu dímiábáchó tsaimiyé uke ditye iúráavyeki. ¹⁸ Muurá ó wálloó diityéké uwáábovu íjienéré úráavyémé pañévú íñee diityé pañévú oke u wállohdu. ¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímíbaávetsó ímiájjító icyánejcúvú ávyeta diityedí o íjyácunúnéllíhye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táumeítyú apáámyéré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táumeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóímyé hallúvu. ²¹⁻²³ Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájácu oke u wáyyudu diityéké téhdure u wáyyune. Áámema ímí menáhbévájcatsí téénetu íjí icyánéjcu úraavyémé icyáhcújtso ímiáánée oke u wállóone. Muurá oke u bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame íjcyame meíjcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táumeí dihñéjté táhójtsiri íjcyame óoma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa ííñujíi u ípívyéjtsótúné íhdéjucu oke u ávyéjútsohíjcyáné oke u wáyyúnéllíihye. ²⁵ Aabe Táácááni ímiáábé u íjcyabeke muurá íjí icyánéjcu úraavyémé tsá uke wáájácutú íñe uke o wáájácutú. Áánetu ihdyu íjtye tsúuca ímí uke waajácú okée u wállóobeke icyáhcújtsónéllíihye. ²⁶ Áámeke tsúuca ó waajácútsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhniíñevu o wáájácutsoíñé pámeere pahúllevávú mewáyyújcatsíki.

18

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

¹ Ehdúu Jetsóó Cááníma íhyyúvátsihdyu muha dííbyema mépajtyé 'Tsedoróo' némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúrii oríivo bájú íjcyáné lliíñevú muha méúújetéhi. ² Átsípye Jóóda Jetsóodívú méénútsóiiibye waajácú pájyyuváree tétsihvu muha dííbyema méúújetéhíjcyánéllíihye. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehméjteke llúúvájte avyéjútémáhjáa paritseómú wállóomeke. Áámée

ímyéenujácátsiháñema, ipyéeteháñema, tsááhií. ⁴ Aanée Jetsóo iwáájácúne diityé éllevu ipyééne nées diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánélliihyée neébe:

—Oo muurá dííbye. Téjyúu diityé pañe diibye Jóoda dííbyedívú méénútsóííbye. ⁶ Aanée ehdu Jetsóo diityéké neénetu idyējuéhnejcúvú óómiyómé áákityéhi.

⁷ Áámekée tsiiñe neébe:

—¿Ímiáané muucá ámuha ménehcóhi?

Áánélliihyée neémeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúucájane muurá amúhakeye ó nées diibye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhajchíí médómájcodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dííbyerée illu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtširi íjcyamedítýú tsá tsáápiuba wágóóóvetúne.” ¹⁰ Áánáacáa Tsimóo Pééodoro íniñtsúwá iwávitsuucúne wállórihjícú llúúvájte avyéjúúbe únú múnáájpi ‘Máacoó’ némeííbyé núúmiho ímiánéjcuého.

¹¹ Árónáacáa Jetsóo nées dííbyeke:

—Íveekiami ehdu ú meénuj. Pícyo díniñtsúwa. ¿Aca tsá u wáájácútu Llihyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómmu, íavyējuúbee, duurúvájá tehmejtee, íjcyame tsúuca Jetsóoke íkéévéébeke dohjínúhi. ¹³ Áánemáa tsajtyémé dííbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téjyúu téené pijcyábari diibye Caipáa

páñétúejpi llúúvájte avyéjuube. ¹⁴ Diibyée muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné ihdétú tehdújuco tsaapi dsíjívéeñe.

Jetsóoke iúráavyeróné Péédoro tóónune

(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéebeke o úráavyéebema idyé Tsimóo Péédoro péé óoma páñétúejpi llúúvájte avyéjuube oke wájácú neébema. Áánélliihyée oke pajtyétsoobe ihjyá llahájtsí míhllémeñetu páñevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áánétúu diibye Péédoro coévá llééhowávuré áachí éhnejcúvu. Áánélliihyée ó ihjyúvá llééhówá tehméllema dibye téhdure iúcááveki. Áánélliihyée botsíi pajtyétsolle díbyeke. ¹⁷ Aallée neé díbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóo mamýmúejpi u ijcyatúne?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téijyúu tsuucówu tene neénéllii llúúvájte avyéjúúbé únú múnáama tehméjte icyújuwááñúwatu píhmíme életu idyé píhmiibe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke díllone

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áánáacáa llúúvájte avyéjuube Anáa dílló Jetsóoke ñná dibye úwáábohíjcyáne. Áhdurée díllóobe ímamyémú ñná méénuhíjcyáne. ²⁰ Áánélliihyée neebe díbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejáané pañévú míamúnáj píñévú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú téévéneúvú o íhjúvahíjcyatúne. ²¹ Aanéjii muhdú oke ú díllóhi. Cáhawáá dílló táuwááboju lléébú-cunúhíjcyámeke ditye uke íñée ñná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyi ijcyámé tsaate teene lléébú-cunúhíjcyáme.

²² Áánélliihyée duurúvájá tehmeébé née dífbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú añujcú llúúvájte avyējuúbeke? Ehdúu neébere wábáajcáro dífbyeke.

²³ Áánélliihyée Jetsóó néesíí:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke diñej. Muurá ímiáané o néesíí. Aanéjíí ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáa wallóó dóhjíuri pañétúejpi llúúvájte avyējuube Caipáa éllévurējuco.

Tsiiñe Péédro toónúmeñe

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áánáacáa tétsihyéi Péédro pihmírí diityej piine ijcyáabeke neémeé:

—¿Aca tsá áadí mamyémúejpi u ijcyatúne?

Áánélliihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

²⁶ Áánélliihyée llúúvájte avyējuúbé únú múnáadítyú dibyéé íñúúmího wáhdahíróóbé jéeebe néesíí:

—Ááneráhjané diityémá oríívó bájú lliñe u ijcyáabeke ó ájtyumíhi.

²⁷ Áronáacáa tsiiñe íllure toónuúbe. Áánáacáa tsúuca cáraca májtsiváhi.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

²⁸ Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsajtyémé Jetsóoke téené iñújí avyējuube Pirááto jávu. Áánáacáa tsúuca métsitsiivéhi. Áijyúu dífbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú tééj pañévú tééneríváa ímítyújtsámeímyé teene wañéhji májchó imájchójúcóityúrónéllíihye. ²⁹ Áánélliihyée Piráátó diitye éllevu íjchívyéne née diityéke:

—¿Aca iiná ímityúné áánu meénune ámuha méúúballé dífbyé hallúvu?

³⁰ Áánélliihyée neéme dífbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha metsíváítyuró diéllevu.

³¹ Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánélliihyée neéme dífbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáítyuró tsaaté dsíjivétsovu.

³² Ehdúu pajtyéné dífbyerée Jetsóó muhdú idsíjiveíñé néhdújuco. ³³ Áábekée Piráátó ihjyá pañévú ipíúváábeke nééhií:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe?

³⁴ Áánélliihyée neébe dífbyeke:

—¿A uure ehdu oke u nééhií, mityá tsaate uke néhijcyánéré oke u nées?

³⁵ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjujtémá ¿ííne hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿ínetáhjáa ímityúné ú meénuj?

³⁶ Áánélliihyée neébe:

—Tsá ííñújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá ííñújí avyéjúejpi o íjcyaca támamyémú táhallútú meénúiyá oke ditye iékéévétuki.

³⁷ Áánélliihyée Piráátó nées dífbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu ávyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ímíáájuvúu míamúnáake o wáájácútso ííñujívú o tsíímávameífbye. Aane ímilléméjuco táuwááboju illéébóne cáhcujtsóne.

³⁸ Áanélliihyée Piráátó nééhií:

—¿Aca iiná teene ímiááju?

Ehdúu dífbyeke iñééne ihjyá pañétú íjchívyéne neebe dífbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá dibye ímítyuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

³⁹ Muurá ámuha pajjyuva pajtyété wañéhjǐ pañe cuvéhóójari íjcyámedítýú tsáápí hallúvú méihjyúváábeke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámúhá avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóné téjju?

⁴⁰ Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobaré nééhií:

—¿Tsáhaá, tsá dífbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¿Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa ávyétá imítyuube íjcyabe cuvéhóójari téjju.

19

¹ Aanée ehdu ditye néénéllii awáá Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbané ítsodáhómuke ditye dífbyeke iwát-síhcyuki. ² Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéénuwávú ávohjácó dífbyeke. Áánemáa dífbyeke uacómé wájyamu duujjnuúdú nééjácobávu. ³ Áánemáa dífbyé úniúvú íjcyáne íllu wáñécohíjcyáme:

—¿Ñóóooj, maímijyu áánu jodíómú avyéjuúbej!

Ehdúu iwáñéjcóne néémere wábáacohíjcyá dífbyeke.

⁴ Aanée tsiíñe Piráátó dífbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne nééhií:

—Cáhawáá íllevu dífbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiááné dibye ímítyuube íjcyatúne.

⁵ Ehdúu iñéene Jetsóoke dibye píúvaabe úújeté diityé úmíwávú ánetóóné chahííwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájyamu duujínuúdú nééjavu ditye úácójama dííbye. Áábedítýúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áanu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjujtémá duurúvájá tehméjté iájtyúmíne kéévánécoba nééhií:

—¡Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhcutso!

Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímítýuube dibye íjcyatúne.

⁷ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá taúhbaju néhdújuco dibye dsíjiveíñe íveekí Píívyéébe Hájchidi dibye díllómeñhíjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi.

⁹ Áánemáa tsiíñe ihjá pañévu itsájtyéébeke neébe:

—¡Aca kía múnáajpí uú? Aanée tsá dibye áñújcutúne.

¹⁰ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¡Aca íveekí tsá oke u áñújcutúne? ¡Aca tsá u wáájácutú o nééjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhcutíyóne? Téhdure ¡a tsá u wáájácutú uke téénetu o pájtyetétsoíyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íñe díllevu oke tsívame díehnííñevu ímítýúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néénéllii Piráátó imíllerá dííbyeke iácádsíjcaáyóne. Árónáacáa néeme kéévánécoba dííbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá páñétúejpi avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iye avyéjúúbedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dífbyeke.

¹³ Ehdúu ditye néénéllii ihjyá pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áanemáa ácúúveebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñé hallúvu. Tétsíí mémée heeberéomú ihjyúrí Gabááta. ¹⁴ Téjyúu cójijpiíne péjcore teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáaaca. Áijyúu Piráátó néé diityéke:

—¡Aabye ámúhá avyéjuúbe!

¹⁵ Áronáacáa kéévánécoba néémeé:

—¡Wa ihdyu dífbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu díbye idsíjíveki!

Áronáacáa neebe diityéke:

—Áronáa tsáháubá ámuha jodíomú avyéjúúbedívú o wátyétyécútsóityuro páwachékevu.

Ehdúu díbye néérónáa llúúvájte avyéjujte néé dífbyeke:

—¡Áronáa íjcyabe apáabyéré páñétúejpi múúhá avyéjuube Tséétsaá!

¹⁶ Ehdúu éhniíñevúré ditye néénéllii ílluréjuco Piráátó íhvejtsóné diityédívú ditye dífbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷ Aabée Jetsóo tsajtyé dífbyeke ditye wátyétyéhcuíwachéké ‘Niwáupááji’ némeítsíí heeberéomú ihjyúrí ‘Góógota’ némeítsihvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téjyúu tsaatétsikye wátyétyehcúmé dífbyé úníutu panéjcvváacutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó néé ditye téwachéketu ípícyo íllu nééneé: “Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíomú

avyéjuúbe.” ²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánéllíihye. Caatúvánée heeberéomuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjyúri. ²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii dífbye éllevu llúúvájte avyéjujte ipyééne néé dífbyeke:

—Tsáháa u cáátúnúityuro jodíómú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iiye jodíómú avyéjuúbedi dibye díllómeíhijcyáne.

²² Áronáacáhjáa neébe:

—Áronáacáa tsúuca o cáátunúné óvi éhduréjuco.

²³ Aanée tsodáhómú dífbyeke iwátyetyehcúné iníjkevádú dífbye wajyámúúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píivyetéú muhdú iácújcatsíñe. ²⁴ Áánélliihyée néjcatsímeye:

—Íjyahcoba tsá medóváájcóityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúucajátújucóhjáa Píivyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Táwajyámúúné wátújcatsímeye. Áánetu ícyaaméjácóbá hallúvú nehcómé muhnéjáj teja íjcyaiñe.”

Ahdújucoo ímiáané tsodáhómú méénune.

²⁵ Áijyúu tétsihyi dífbyej tsíjjuu, díllé naálee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye néhíjcyaaabe tsíjjuú úníuri o íjyó-cunúúbeke ííténe neebe dílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuú.

Áánélliihyée tahjávuréjuco dílleke o tsájtyene.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téijyu tsúuca páneere pájtyéíñe éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne néehíi:

—Ó ádóiyáhi. Ehdúu neebe tsúucajátújucóhjáa Píívyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánélliihyée bíínójpácýó kiwátyé líyíhlló pañe íjcyánetu wájýámúihdsidú nééne iééniyóné úméhéí níjcautu ipícyóóne cújuuvémé dííbyeke. ³⁰ Aanée ííhátshdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkéváhi.

Ehdúu íñétsihdyu íllurjúco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcáróne

³¹ Ááné tsiíjyúu pajtyété wañéhjí lléeváíñéllii tsá ditye ímíletú ítemehóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánélliihyée nééme Piráátóke dibye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ítyájkíííñe iwáíhyañu íícúí ditye ídsíjíve ditye tétsihdyu íñítyétsómeke tsiéllévurjúco ipícyoóki. ³² Ahdújucóo dibye néénéllii tsodáhómú pééme wáíhyañúné Jetsóó úníutu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííñe. ³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáíhyañúíyónáa tsáhájuco dibye bóhítúne. Áánélliihyée tsáhájuco ditye wáíhyañutú dííbyé tájkiíícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó dííbyeúvuke íáámíhotu cáváajcáró aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nújpacýo íjchívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímíááné tene pájtyene o ájtyumíné íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíí ámuha mécáhcujsóhi.

³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkííícyú tsá wáíhyáyotú tsúucajátújucóhjáa Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dííbyeke tsátsííuba ditye wáíhyáyóityúne.” ³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cáváájccóobeke ííteímye.”

Jetsóó ñtémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jot-sée ávyéjúté apííchoríi teevétariyé Jetsóoke úráávyehíj-cyaabe táúmeí Piráátoké dífbyeúvú ñtémeho icyúúuki. Ahdújucóo dibye ájcune dibye icyúúuki. ³⁹ Téijyúhjáa dífbye éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhgyúvájeebe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároe, íjcyané pacúúcuma úméváné duurúbajpácýó 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhjáa wájýámubáané imúríjchóne bííjínúmútsí dífbyeúvuke dityée ñtémeho icyúúu méénuhíjcyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dífbyeúvuke ditye wátyétyéhçúné úníuri ba-jtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhéjure tsaatékéi ditye pícyóótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dífbyeke cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju néénéllíihye. Ehdúhjáa meenúmé wáyeéévéjçóójí ihde ditye ímíbáchoméíhíjcyajçóójí tsíijyu téjçoojii íjcyáíñéllíihye.

20

Jetsóó dsíjíveebe bóhíine

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

¹ Aanéhjáa teene wáyeéévéjçóójí boonétú tsííñé tsemáanaréjuco déjúçóóvejçóójí Maaría Madaréná péé pejçójuco Jetsóó nijkye úújetélle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájçó nééwáyúcoba íñétsámeíñevu. ² Áánéllíihyéhjáa íçúu dsíinéríyé tsáálle Tsimóo Péédorómá muhtsi meíjcyámútsikye neeváhi:

—¡Ávyéjúúbeúvú ñtémehóha újçujémé níkyehéjú pañétu! ¡Aane tsá mewáájácutú kiávú ditye tsájtyene!

³ Áánéllíihyée muhtsi téhullévú mepéé dsíinériye.

⁴⁻⁵ Aanée íçúu o dsííneebe Péédoró íhdéré o úújetéébé

téhejú pañévu úcáávétuube íúmíwaturé ó dújuucunú íbiiínubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áánáacáa botsii Péédoro tadyéjutu wájtsiibe tsapéhdú úcaavé pañééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí wájyamubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúbárée íhñíwau bííjínúmeíba béwánúmeíba ájtyúmiíbe. ⁸ Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmíne botsii ó cáhcujtsó ímiáané Jetsóo bóhiíne. ⁹ Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhiííne tsúúcajátújuco Píívyéébe néhijcyané díbye waajácúháámitu cáátuvané íéévehjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhtsi teene maájtyúmíne ílluréjuco meóómiíne.

*Maaríá Madarénadívu Jetsóo bóhówaavéne
(Mc 16.9-11)*

¹¹ Áánétúu Maaríá Madaréná tsiíne níkyéhejúvú pééllévaa táallere téhejú pañe dújúcohjcyáhi. ¹² Aallévaa ájtyumí mítyétsi níkyéji múnáajtétsi tsítsij íwajyamúúné néémutsi ácuucunúné Jetsóo íitémehó boonééhajtsiri panéjcuváácuri íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháácýú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsiváa nées dílleke:

—Muúllej, ¿íínerí ú tahjcyáhi?

Áánélliihyévaa neelle diityétsikye:

—Ávyéjúúbé íitémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahjcyáhi.

¹⁴ Ehdúvaa ínétsihdyu révoúcunúllé ájtyumí tsaapi íjyócunúúbeke. Áronáacávaa tsá dille wáájacutú Jetsóo díbye íjcyane. ¹⁵ Aabévaa idyé nées dílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahjcyáhi?

Áánélliihyévaa tétsii íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neelle:

—Tsáijyúne múu uure íítémeho tsítsihvu u íínétsóhajchíí ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacávaa dílloobe imyémeri díflleke. Áánél-liihyévaa dífbyedívú iwááne ‘¡Rabónij!’ neelle muuha heeberéomú ihjyúrí ‘Ávyéjuúbej’ nééiyóne.

¹⁷ Áánéliihyévaa neebe díflleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáámevu Llihíyo éllevu o péétune. Áánélii tahñéjte éllevu péene duubállé tsúuca o pééiñe Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsááne múúhake úúballéváne dífbyeke íajtyumíne. Áhdurée úúbállele muhdú dibye díflleke nénehji.

*Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)*

¹⁹ Aanée téjcoojíré tsemáána tújkévajcójí pejco muha tsatsihyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówááne tsíjtyé apíichori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcaávéne múúhake néehíí:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méjcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhake iñéene úújétsoobe íhyójtscutúu ditye wátyetyehcúné añúííhyóhejúcvu. Téhdurée tsaapi cávájjáróhejúvú múúhake úújétsoobe. Ááneríí mítyane muha méímíjyuuvé Jetsóoke maájtyúmíneri.

²¹ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Óvíí ímí ámuha méjcyáhi. Ókée ííñujívú ámúha éllevu Llihíyó wállohdu idyé ámúhake ó wallóó táuwaáboju wáájácútúme éllevu.

²² Ehdúu néébere múúhake íbátsúhcúne néehíí:

—Óvíi ámuhá pañevú Píivýéébé Apííchó úcaavéhi.
²³ Muurá tsaate ímityúné méénune diityémá ámuha meímíbájchómé hallúrí tsáhájucó tene ijcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímíbájchótúmé hallúrí ijcyáíñé diityé ímityu.

Tomáa Jetsóoke íajtyúm ínemáyé cáhcujtsóne

²⁴ Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávénáa tsá Tomáa múúhama ijcyatú dííbyere ‘Jeméero’ némeííbye.

²⁵ Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhakey:

—Dííbyé hojtsícutu añúííhyóhejúcú ijcyáneri táhójtswa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dííbyeke. Áhdure dityée cáváájcóhéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáa múúhakey.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatú tsiíñe muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúúca múúhamájucó diíbye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááné mewátájcónáa tsiíñe Jetsóó múúha éllevu iúcaávéne née múúhakey:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa dííhójtswa duácó íñe añúííhyóhejúcú táhójtswa ijcyánerij. Téhdure ú uacoó íñe oke ditye cáváájcóhéjuri. Ááne tsá éhniíñevúré cáhcújtsótuube u ijcyáityúne.

²⁸ Áánélliihyée Tomáa botsíi icyáhcújtsóne néehíí:

—¡ímiáánéjucó Tápiivýéébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹ Áánélliihyée Jetsóó née dííbyeke:

—Oke u ájtyúm ínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhííne. ¡Maímijyu ihdyu ditye ijcyane íajtyúm íturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó néehíí.

Íhyaamí pañe cáátuváné íínetú meke píaabóne

³⁰ Aabée mítyane méénúráítyúronéhjí muha ímamyémú meííténáa méénuhíjcyané tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹ Áronáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ímiáánée diibyéjuco Críjto Píívyéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dífbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

21

Tsiiñe ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

¹ Áané boonétúu tsiíñe Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibééria’ némeíñé unéú úníuri muha ílluume meíjcyámedívú: ² Tsimóo Péédooro, Tomáá dífbyere ‘Jeméero’ némeífbyee, Gariréa iinújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtésii, éhdúmedívú. ³ Ájyúu Tsimóo Péédooro ‘ói ó tsínuutéhi’ néénéllii muha menéehíi:

—Métsu bo tsaméhjí mepéekí. Ahdújucóo muha míñneri mepéeme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. ⁴ Aanée tsúúca metsítsíhívénáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmíromé tsá mewáájacutú dífbyeke. ⁵ Aabée múúhake néehíi:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menéehíi:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsínuume meújcune mítyane ámómeke. Aamée ávyetá padúúcú néemeke tsá muha meíhnahootú meíjchívyetsoné mííñé pañévu. ⁷ Áánáacáa dífbyeke o wáájácúne Péédooróké o néehíi:

—¿Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néenemáyé Péédoro íicúí íwajyámuvu iúcaávène cátsíñiivyé tééú pañévu dífbye éllevu ípyéekíí.
⁸ Áánétúu ihdyu muha choocói tsínucóóhó llícyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha únúutu meíjcyame. ⁹ Aamée muha meíjchivyémé máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áánaacáa Jetsóó néé múúhakyé:

—Ámúhaj táávatu tsaatéké metsíva.

¹¹ Áánélliihyée Péédoro tsínucóóhó amómema lliúcú íjchivu 153-meva íjcyámema. Árómé padúúcuríí tsá té-cooho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhakyé:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanéé tsá tsáápiúba díllotú dífbyeke múha díbye íjcyane pámeerée dífbyeke muha mewáájácúnéllííhye.
¹³ Áámekée múúhakyé amóóbeke páááhoma wájtuúbe.

¹⁴ Ehdúu Jetsóó tsiíñe múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápihchúú íjyúvájucu ípyée idsíjívétsihdyu bóhííbe.

Péedorómá Jetsóó íhjuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné nájcautu neebe Tsimóo Péedoróke:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájyúné ehniíñevu?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiíñe neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neébe:

—Ané óóma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiáané oke ú wajyúhi?

Aané Péedoróké ídátsó pajtyé 3-ijyúvájuco biwáánéré dibye díllone. Aabée neéhií:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá íiná u túhúlletúne. Aabe muurá ú waajácú ímiáané uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neebe díbyeke:

—Ané óóma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu. ¹⁸ Muurá u óváhtsáne hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíne ú úllehíj-cyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíj-tyeréjuco uke díwajyámuunévú iújcóobeke tsájtyeíne u ímíllétúróhullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe díbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónaa oke duráavyej. Ehdúu Jetsóó neé Péedoróké dibye iwáájacu muhdú díbyeke iuráavyéné níjcaúvú idsíjíveneri dibye Píívyéébé íhtsútú bóhówájtsóíne.

Jetsóó ivámeíwu íneébedítýú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Pééodoro révoucunú Jetsóó déjutu ivámeíwuúu oke dibye neébe o péébeke. Ópée muurá dííbyé úníuri nihñéré majchóri muha meíjcyánáa o íj-cyaaabe ó dílló díbyeke caabyé múúhadítýú dííbyedívú méénútsoíne. ²¹ Áábekée Pééodoro oke ííiténe neé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áanu muhdú íjcyáahi?

²² Áánélliihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjivéityú múijyú tsiíne o tsááínevújuco. Áronáa óvjiyacóóné téeneri u íjtsámeíne. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³ Ehdúu Jetsóó óhdityu néené uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúvájháa o dsíjivéjucóóityúné uubáalle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyaiíne múijyú dibye tsááínevújuco. Áánemáa neebe téeneri Péédoro íjtsámeíjyucóótuki.

²⁴ Aane íne tsaapi Jetsóó mámyé o íjcyaaabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méenuhíjcyanéhjí o ájtyúmiibe dibye úwáábohíjcyanéhjí o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuváné ímiáané íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mítyane tsínehji Jetsóópe íjiri íjcyácooca méenuhíjcyanéhji. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíne úujetéityuróne. Áyu tehjújuco.

Píivyéébé ihju: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi **New Testament in Bora (PE:boa:Bora)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Jul 2022 from source files dated 25 Jun 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48